

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНА
НАУКОВА
УСТАНОВА

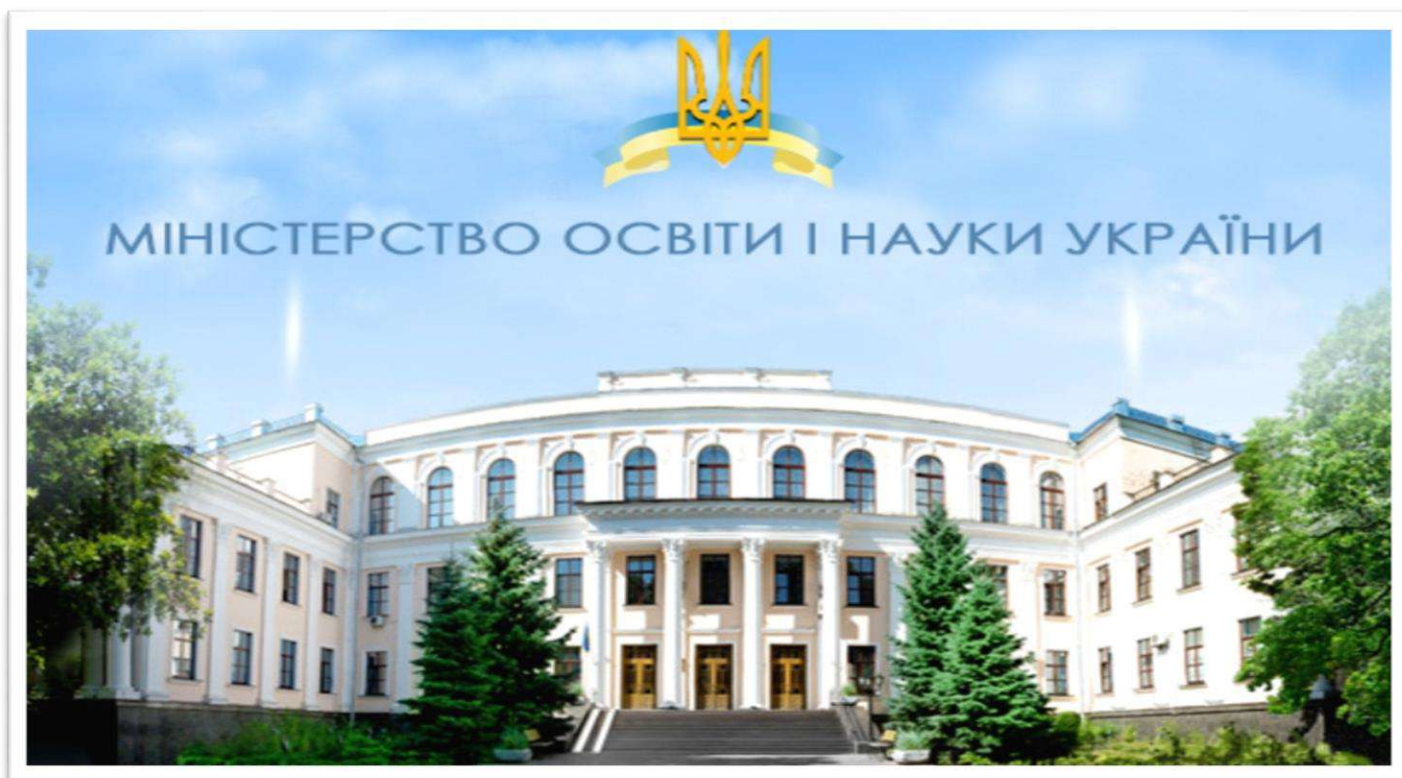

ІНСТИТУТ
МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ
ОСВІТИ

ОСВІТА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Психологічний супровід учасників освітнього процесу

Виклики сьогодення, або шлях до відновлення внутрішньої стабільності...

Воєнні події, що відбуваються в Україні, є стресом для усіх учасників освітнього процесу. За таких умов істотно зростає роль психологічної служби у системі освіти щодо забезпечення своєчасного і систематичного надання психологічної та соціально-педагогічної підтримки всім учасникам освітнього процесу відповідно до цілей та завдань системи освіти.

Вагомого значення набуває створення психологічно комфортного освітнього простору для здобувачів освіти, забезпечення якісного освітнього процесу для учнів та учениць, які мають психологічну травму, та надання своєчасної підтримки педагогічним працівникам.

Незважаючи на масштабність і складність проблеми, система освіти має великі можливості для допомоги учасникам навчального процесу. Її професійний та організаційний ресурс, сфера соціального впливу дозволяють здійснювати комплексний і системний підхід до всіх учасників освітнього процесу.

Сьогодення передбачає перезавантаження української освіти з оновленням наявного алгоритму професійної діяльності та переглядом методології роботи з учнями, батьками, вчителями; зміну акцентів та пріоритетів з процесу на результат із використанням ефективних методів практичної психології та соціальної педагогіки. Саме психологічна служба покликана навчити як жити в злагоді з самим собою та з іншими, і як вступати в стосунки зі світом, щоб життя приносило задоволення. Тому першочерговим завданням працівників психологічної служби є пошук дієвих засобів і методів профілактичної, просвітницької та корекційно-розвиткової роботи.

Психологічна служба є необхідним компонентом у системі освіти, що забезпечує розвиток особистісного, інтелектуального та професійного потенціалу суспільства.

У період змін та впровадження інновацій у систему освіти практичні психологи і соціальні педагоги відіграють важливу роль. У контексті радикального оновлення системи освіти психологічна служба сучасного закладу освіти як ніколи покликана сприяти покращенню умов для розвитку кожного суб'єкта освітнього процесу, здійснювати психологічну підтримку й надавати допомогу здобувачам освіти, учителям, батькам.

Робота педагогічного працівника у закладі освіти відрізняється великим обсягом зусиль, необхідних для опрацювання різних по складності та емоційній напрузі ситуацій, що виникають під час навчання.

Особливість цієї роботи полягає в тому, що педагоги кожного дня стикаються з сильними почуттями, іноді з дуже складними та неприємними. Це людський біль, агресія, безсилля, безпорадність тощо. І формуючи творчу активність учнів, необхідно постійно приділяти увагу їхнім потребам, інколи досягаючи меж своїх емоційних можливостей і професійної компетентності. Саме тому психологічний та соціально-педагогічний супровід освітнього процесу є актуальним в умовах сьогодення.

Міністр освіти і науки України Сергій Шкарлет

*“ПЕРЕТВОРИТИ СТРЕС ТА
БІЛЬ У СИЛУ ТА НАСНАГУ, ЗЛО
– НА ДОБРО...”*

О. ЗЕЛЕНЬСКА

Внаслідок воєнних дій значна кількість учасників освітнього процесу отримали психологічні травми різного ступеня, що часто призводять до посттравматичного розладу та потребують постійної психологічної підтримки та допомоги.

Російська агресія проти України зумовила низку викликів для психологічної служби освіти, а саме:

- значне зростання чисельності учасників освітнього процесу, які отримали психологічні травми різного ступеня внаслідок воєнних дій і потребують постійної психологічної підтримки та допомоги;
- дефіцит практичних психологів/послуг із психологічного супроводу під час освітнього процесу з огляду на збільшення кількості людей, яким це вкрай необхідно;
- недостатня підготовка педагогічних працівників до надання базової психологічної підтримки та для роботи з дітьми, які отримали психологічну травму;
- недосконала система підтримки педагогічних працівників і практичних психологів під час роботи в стресових умовах та з дітьми, які отримали психологічну травму;
- недостатня обізнаність батьків у сфері психічного здоров'я надавати психологічну підтримку дітям;
- необхідність упровадження чітких алгоритмів перенаправлення та протоколів реагування для педагогічних працівників у разі складних ситуацій з психологічної травми.

Вагомого значення набуває створення психологічно комфортного середовища для учнів та забезпечення якісного процесу навчання для дітей, які мають психологічну травму, надання своєчасної підтримки педагогічним працівникам та залучення батьків до освітнього процесу.

У межах ініціативи першої леді Олени Зеленської

За ініціативи першої леді України Олени Зеленської щодо Національної програми з охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 7 травня 2022 р. № 539, утворено робочу групу, до якої увійшли представники Міністерства освіти і науки України. Координатором програми є Міністерство охорони здоров'я у складі Міжвідомчої координаційної ради з питань охорони психічного здоров'я та надання психологічної допомоги особам, які постраждали

внаслідок збройної агресії РФ проти України, із залученням до її складу експертів ВООЗ, провідних українських і міжнародних експертів у сфері психічного здоров'я (наказ МОЗ від 20.06.2022 № 1052).

У липні стартував курс підвищення кваліфікації «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій» розроблено Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України в рамках Національної програми психологічного здоров'я українців, за ініціативи першої леді України Олени Зеленської.

Зазначений курс створено за моделлю змішаного навчання (blended learning), який включає: 10 мультимедійних уроків у міжнародному форматі SCORM. Додаткові матеріали та практичні тренінги допоможуть підвищити професійний рівень педагогічних працівників закладів освіти та опанувати сучасні технології першої психологічної допомоги за методичними посібниками Save the Children, а також ознайомити з рекомендаціями щодо перенаправлення Міжнародного Постійного Комітету (IASC).

Курс затверджений Вченою Радою Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України та отримав схвальний відгук Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ).

Мета курсу:

Поглиблення знань щодо надання першої психологічної допомоги учасникам освітнього процесу за міжнародними протоколами (стандартами). Ознайомлення з алгоритмом перенаправлення та етичними нормами, процедурами міжнародних стандартів.

Цільова аудиторія: керівники та педагогічні працівники закладів освіти, викладачі інститутів післядипломної педагогічної освіти, практичні

психологи, соціальні педагоги, а також усі, хто зацікавлений зазначеною темою.

Програма передбачає розв'язання таких завдань:

- поглиблення знань щодо оцінки поведінки постраждалого для прийняття рішення про надання першої психологічної допомоги;
- розвиток навичок надання першої психологічної допомоги;
- поглиблення розуміння етіології стресу та його впливу на людину;
- удосконалення вміння визначати прояви стресу у здобувача освіти;
- розвиток умінь слухачів підтримувати комунікацію, співпрацювати у вирішенні комунікаційні проблеми;
- мотивація слухачів до навчання впродовж життя та професійній сфері за допомогою використання цифрових технологій.

Результати першого місяця роботи Проєкту:

Курс навчання успішно завершили 3 545 осіб.

У процесі навчання (записались на найближчий практичний тренінг) – 8 814 осіб.

Курс підвищення кваліфікації для освітян «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій» розміщено на порталі Всеукраїнського проєкту з профорієнтації та побудови кар'єри «Обери професію своєї мрії» Міністерства освіти і науки України www.hryoutest.in.ua.

РЕАЛІЗАЦІЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ПРОЄКТУ З ПРОФОРІЄНТАЦІЇ ТА ПОБУДОВИ КАРЄРИ «ОБЕРИ ПРОФЕСІЮ СВОЄЇ МРІЇ»

В умовах глобалізації та підвищеної конкуренції у світовому економічному просторі загострюється проблема формування, відтворення та використання трудового потенціалу.

Згідно із затвердженою Постановою Кабінету Міністрів України «Концепція державної системи професійної орієнтації населення», Законом України «Про професійний розвиток працівників», Положенням про

психологічну службу у системі освіти України одним із головних завдань закладу освіти є повсякденна допомога здобувачам освіти, формування готовності до самостійного планування професійного розвитку. Профорієнтаційна робота в закладі загальної середньої освіти має базуватися на комплексі заходів, призначених для визначення в молодого покоління тих професійно важливих якостей, (відповідних конкретній професії), які достатні й необхідні для оволодіння професійними знаннями, уміннями та навичками, що обумовлюють успішність та ефективність у професійній діяльності. Саме заклад освіти має допомогти здобувачам освіти, враховуючи їхні особистісні якості, максимально правильно вибрати свою професійну стежку.

Використання в освітньому процесі нових досягнень інформаційних технологій, які сприяють входженню людини у світовий інформаційний простір, особливо в умовах дистанційного навчання, набирає все більшої актуальності.

Трудовий потенціал суспільства визначається характером формування та реалізації здатності до праці кожної особи і значною мірою залежить від професійного вибору та успішності здобуття або зміни професії. Фактором, що сприяє професійному самовизначенню та реалізації здатності до праці людини, є дієва система професійної орієнтації дітей. На сьогодні важливим соціальним та економічним завданням є послідовний розвиток державної системи професійної орієнтації молоді, що забезпечує всім громадянам рівні можливості в отриманні профорієнтаційних послуг.

Професійна орієнтація населення є науково обґрунтованою системою взаємопов'язаних економічних, соціальних, медичних, психологічних і педагогічних заходів, спрямованих на активізацію процесу професійного самовизначення та реалізації здатності до праці людини, виявлення її здібностей, інтересів, можливостей та інших чинників, що впливають на вибір професії або на зміну виду трудової діяльності.

Профорієнтаційна робота традиційно займає важливе місце в діяльності закладу освіти, оскільки вона, з одного боку, забезпечує зв'язок системи освіти з економічною системою країни, з іншого, поєднує сьогодення здобувачів освіти з їхнім майбутнім, саме тому освіта має не тільки забезпечувати предметну підготовку, а й створити сприятливі умови для професійного самовизначення здобувачів освіти.

Значний внесок у профорієнтаційну роботу в закладі загальної середньої освіти здійснюють практичні психологи і соціальні педагоги. Зокрема, за інформацією з областей, працівники психологічної служби протягом 2021/2022 навчального року надавали консультаційні послуги учасникам освітнього процесу щодо професійного самовизначення і отримали 189 420 звернень, а саме: з боку батьків надійшло 28,49 % звернень, з боку педагогів – 18,19 % звернень, з боку дітей – 47,52 % звернень, з боку інших зацікавлених осіб, представників громадськості – 5,80 % звернень.

ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України започаткував та продовжує реалізацію Всеукраїнського проєкту з профорієнтації та побудови кар'єри «Обери професію своєї мрії».

Мета Проєкту – сприяння здобувачам освіти свідомо обрати професію своєї мрії, стати успішним у житті та реалізувати себе в Україні.

На платформі створено спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання «Школа кар'єрного консультанта: психолого-педагогічний аспект профорієнтаційної роботи».

Спецкурс розроблено з метою підвищення професійного рівня педагогічних працівників закладів освіти щодо формування в учасників освітнього процесу компетентностей професійного самовизначення, насамперед виявлення й розвиток схильностей і здібностей, формування мотивів вибору професії, професійних інтересів, моральних та інших якостей, важливих для майбутньої трудової діяльності.

Випускники зазначеного курсу отримують 1 кредит (ЄКТ), а головне – практичні знання та навички проведення консультацій щодо вибору підлітками найкращої професії, підготовки до співбесіди в компанії своєї мрії тощо. На базі Школи Кар'єрного Консультанта створено професійну мережу для подальшої комунікації між фахівцями та залучення все більшої кількості вчителів та психологів до профорієнтаційної роботи як в закладах освіти, так і за їх межами.

Крім того, спецкурс передбачає розв'язання таких завдань:

- підготувати педагогічних працівників закладів освіти щодо роботи в ролі кар'єрних консультантів;
- систематизувати та поглибити професійно-фахові знання слухачів про шляхи й методи профорієнтаційного консультування;
- ознайомити слухачів з основними напрямками реалізації державної політики у сфері професійного самовизначення здобувачів освіти;
- сформувати у слухачів розуміння поняття «кар'єрний консультант», «психологічне консультування», «управління персоналом», «коучинг»;
- удосконалити навички індивідуального та групового консультування;
- удосконалити вміння ефективної комунікації з учасниками освітнього процесу.

Також профорієнтаційний онлайн-курс для педагогічних працівників дозволить педагогічному працівнику самостійно проводити первинну профорієнтаційну роботу, створювати кар'єрні плани для здобувачів освіти, застосовувати відповідні навички у своїй повсякденній роботі.

За курсом підготовлено 8 882 педагогічних працівників.

Також на платформі Всеукраїнський проєкт з профорієнтації та побудови кар'єри за покликанням: <http://hryoutest.in.ua/courses/diznaysya-pro-trendi> здобувачам освіти можна пройти онлайн-тестування.

Тестування здобувачів освіти сприяє формуванню компетентності у виборі професії, як системи базових характеристик потрібних для успішного планування, коригування і реалізації перспектив власного професійного розвитку.

У результаті онлайн-тестування здобувачі освіти отримають інформацію про: схильності та задатки до того чи іншого виду професійної діяльності; характерологічні особливості; характеристику особистісних якостей і особливостей поведінки; наявну адаптованість до соціально важливих видів професійної діяльності; ступінь розвитку здібностей; типи інтелекту в розрізі їхньої придатності до напрямів професійної діяльності; відповідність вимог різних професій до стресостійкості та індивідуальних рис особистості; когнітивні особливості особистості; психологічно обґрунтовані способи професійно застосувати наявні креативні здібності; типи інтелекту (здібності) особистості тощо.

Крім того, у результаті тестування здобувачу освіти буде наданий список професій з коментарями та дорожня карта для подальшого визначення індивідуальної траєкторії навчання.

Охоплення профорієнтаційним індивідуальним онлайн-тестуванням склало 4 831 здобувачів освіти.

Після проходження тестування здобувачам освіти пропонується пройти профорієнтаційне консультування з урахуванням результатів тестування.

Здобувачі освіти, педагогічні працівники, батьки/законні представники мають безкоштовну можливість отримати онлайн-консультації, які надають фахівці з профорієнтаційної роботи, що допомагає розкрити власні здібності та визначити, в якій сфері краще продовжити навчання, а згодом – працювати здобувачеві освіти.

Загальна кількість унікальних користувачів інформаційними матеріалами комунікаційної кампанії освітніх реформ в рамках Всеукраїнського проєкту з профорієнтації та побудови кар'єри «Обери професію своєї мрії» в частині профорієнтаційної роботи становить 1 076 999 осіб.

Створено 24 профорієнтаційних відео лекцій, розроблено 45 мультимедійних онлайн-уроків у міжнародному форматі SCORM щодо психологічної підтримки учнів під час/після війни (курс підвищення кваліфікації для освітян «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій»), 37 вебінарів із залученням роботодавців. Розроблено інтерактивну профорієнтаційну гру.

ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА У СИСТЕМІ ОСВІТИ: ОЦІНКА ДОПОМОГИ ДІТЯМ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ВОЄННИХ ДІЙ

У системі освіти України відповідно до ст. 76 Закону України «Про освіту» діє психологічна служба, що забезпечує своєчасне та систематичне вивчення психофізичного розвитку здобувачів освіти, мотивів їхньої поведінки й діяльності з урахуванням вікових, інтелектуальних, фізичних, гендерних та інших індивідуальних особливостей, сприяє створенню умов для соціального й інтелектуального розвитку здобувачів освіти, охорони психічного здоров'я, надання психологічної та соціально-педагогічної підтримки всім учасникам освітнього процесу відповідно до цілей і завдань системи освіти. Діяльність психологічної служби у системі освіти України провадиться практичними психологами, соціальними педагогами, методистами та директорами (завідувачами) навчально-методичних кабінетів/центрів/лабораторій.

Психологічна служба, як складова державної системи охорони психічного й соціального здоров'я громадян, покликана надавати соціальну та психологічну допомогу особистості не тільки в кризові моменти її життя, а й у процесі її розвитку та саморозвитку.

Головним поточним пріоритетом діяльності закладів освіти є забезпечення психологічної стійкості учасників освітнього процесу, які постраждали від російської збройної агресії. За таких умов роль психологічної служби системи освіти істотно зростає.

Закон України «Про освіту» та Положення про психологічну службу у системі освіти України, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 22.05.2018 № 509, визначають загальне спрямування діяльності психологічної служби в закладах освіти щодо проблеми профілактики стресів, зокрема розв'язання освітніх та виховних завдань, що сприятиме збереженню

психологічного здоров'я всіх учасників освітнього процесу, формуванню моделі бажаної поведінки, усвідомленню основних рис відповідальної поведінки, повноцінному розвитку особистості, створенню умов для формування мотивації до самовиховання й саморозвитку.

За даними, що надійшли з регіонів України у 2021/2022 н. р., чисельність фахівців психологічної служби становить 20 413 осіб, із них: практичних психологів – 13 486 осіб, соціальних педагогів – 6553 особи, методистів – 374 особи (рис. 1).

Рис. 1. Розподіл працівників психологічної служби у 2021/2022 н. р. за фахом

За результатами аналізу запитів учасників освітнього процесу до працівників психологічної служби виокремлено основні напрями проблемних питань, а саме: самовдосконалення, розвиток власних здібностей і компетенцій, професійне самовизначення, психологічний та соціально-педагогічний супровід дітей із сімей учасників АТО (ООС), психологічний і соціально-педагогічний супровід дітей із сімей ВПО, допомога дітям та сім'ям, які постраждали у військових конфліктах, допомога ветеранам і членам їхніх родин, психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти, профілактика різних видів залежності (адиктивна поведінка), профілактика шкідливих звичок (вживання наркотичних речовин, напоїв, що містять алкоголь, тютюнопаління), формування культури здорового способу життя, домашнє насильство, булінг/кібербулінг, дитяча злочинність, торгівля людьми, суїцидальні нахили дітей.

Згідно з отриманими даними, у 2021/2022 н. р. загалом до працівників психологічної служби надійшло 2 829 475 звернень, із них: 35 % звернень батьків здобувачів освіти, 30,4 % звернень педагогічних працівників, 27,7 % звернень здобувачів освіти та 6,9 % звернень інших зацікавлених осіб (рис. 2).

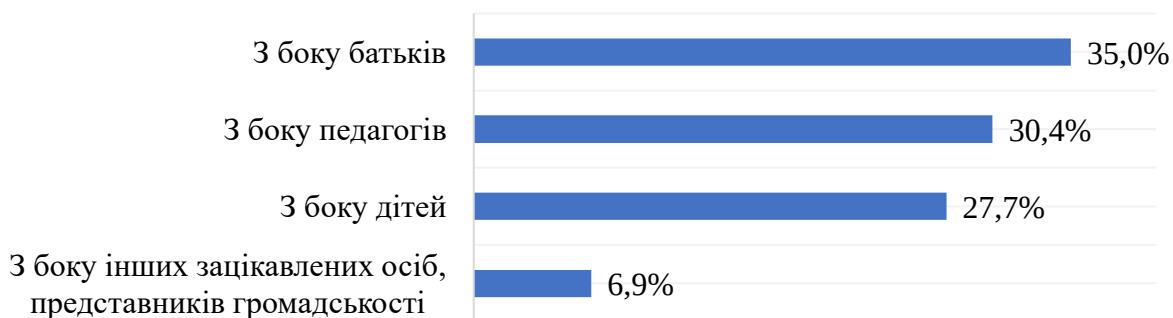

Рис. 2. Розподіл звернень за категоріями осіб у 2021/2022н.р.

Із початком агресії російської федерації проти України можемо зазначити, що багато звернень щодо психологічної підтримки дітей в умовах війни, надання психологічної допомоги, зокрема екстреної, подолання стресу, переживання втрати, горя, печалі та страждання, психотерапевтичної роботи з дітьми, які втратили батьків, домівку, здоров'я й зазнали ушкоджень, пережили бомбардування, стали біженцями, внутрішньо переміщеними особами.

Якщо в попередні роки найбільше звернень надходило з приводу булінгу (цькування), домашнього насильства тощо, вступ до закладу освіти то в умовах воєнного стану переважають звернення щодо надання психосоціальної та соціально-педагогічної допомоги дітям і сім'ям із числа ВПО. За 2021/2022 н. р. надійшло 221 664 таких звернення, з них: 44 % звернень дітей, 37 % звернень батьків або законних представників, 8,2 % звернень інших членів родини, 6,7 % звернень педагогічних працівників, 4,1 % звернень маломобільних груп населення (йдеться про людей з інвалідністю, осіб похилого віку) (рис. 3).

Рис. 3. Розподіл звернень за категоріями внутрішньо переміщених осіб у 2021/2022 н. р.

Кількість звернень до працівників психологічної служби щодо роботи з дітьми, сім'ями із числа постраждалого населення для отримання психосоціальної та соціально-педагогічної допомоги за період військових дій в Україні становить 446 368, із них: 54,5 % звернень дітей, 24,2 % звернень батьків або законних представників, 2,5 % звернень інших членів родини, 17,2 % звернень педагогічних працівників, 1,6 % звернень маломобільних груп населення (рис. 4).

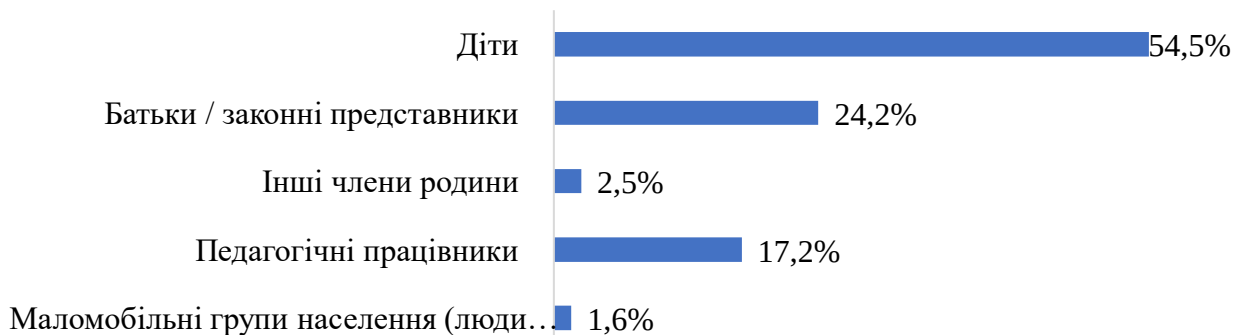

Рис. 4. Розподіл звернень за категоріями постраждалих осіб у 2021/2022 н. р.

Число звернень до працівників психологічної служби щодо протидії булінгу (цькуванню) у закладах освіти становить 79 392, із них: 33,3 % звернень батьків, 30,1 % звернень педагогічних працівників, 30,7 % звернень здобувачів освіти та 5,9 % звернень інших зацікавлених осіб. Кількість звернень стосовно протидії домашньому насильству – 67 099, із них: 32,9 % звернень батьків, 27,5 % звернень педагогічних працівників, 30,2 % звернень здобувачів освіти та 9,4 % звернень інших зацікавлених осіб.

Робота працівників психологічної служби щодо протидії торгівлі людьми є ваговою складовою в боротьбі з цією проблемою, особливо під час воєнних дій в Україні. За даними дослідження, число звернень до працівників психологічної служби стосовно протидії торгівлі людьми становить 44 676, із них: 25,2 % звернень батьків, 27,7 % звернень педагогічних працівників, 36 % звернень здобувачів освіти та 11,1 % звернень інших зацікавлених осіб.

Одним із напрямів діяльності працівників психологічної служби є просвітницька й профілактична робота з подолання злочинності серед неповнолітніх. Кількість звернень до працівників служби щодо подолання дитячої злочинності – 48 889, із них: 31,8 % звернень батьків, 24 % звернень педагогічних працівників, 27,6 % звернень здобувачів освіти та 16,6 % звернень інших зацікавлених осіб.

Серед напрямів роботи працівників психологічної служби – також підвищення рівня інформаційно-просвітницької роботи щодо оволодіння дітьми, учнівською й студентською молоддю знаннями та навичками, необхідними для формування культури здорового способу життя. Число звернень до працівників служби з приводу профілактики шкідливих звичок, різних видів залежності та формування культури здорового способу життя становить 140 100, з них: 32,4 % звернень батьків, 27,1 % звернень педагогічних працівників, 31,3 % звернень здобувачів освіти та 9,2 % звернень інших зацікавлених осіб.

У закладах освіти й надалі розвивається інклюзивна освіта. В умовах воєнного стану із дітьми з особливими освітніми потребами працюють усі педагогічні працівники закладу освіти, зокрема практичні психологи та соціальні педагоги. Кількість звернень до працівників психологічної служби щодо надання психологічної й соціально-педагогічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами, зокрема в умовах інклюзивної освіти, склало 123 379, із них: 39,9 % звернень батьків, 28,5 % звернень педагогічних працівників, 20 % звернень здобувачів освіти, 11,6 % звернень громадських організацій та інших зацікавлених осіб (рис. 5).

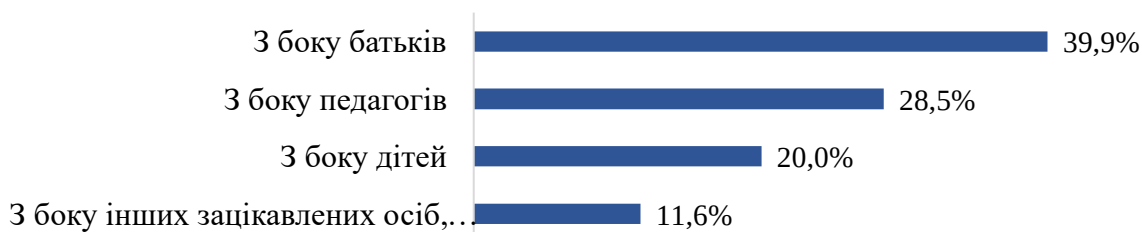

Рис. 5. Розподіл звернень щодо інклюзивної освіти за категоріями осіб у 2021/2022 н. р.

Важливим напрямом діяльності психологічної служби є запобігання суїцидальним проявам і нахилам серед дітей. На жаль, у зв'язку з війною ця проблема загострилась, оскільки люди перебувають у хронічному стресі, депресії, мають посттравматичний стресовий розлад, фінансову скруту, втрачають близьких, домівки, роботу тощо й інколи єдиним виходом зі складної життєвої ситуації вбачають суїцид. Згідно з наданими статистично-аналітичними даними, кількість звернень до працівників психологічної служби щодо суїцидальних роздумів, поведінки та тенденцій серед дітей і підлітків становить 49 777, із них: 33,2 % звернень батьків, 18,8 % звернень педагогічних працівників, 31,1 % звернень здобувачів освіти та 16,9 % звернень інших зацікавлених осіб і громадських організацій (рис. 6).

Рис. 6. Розподіл звернень щодо суїцидальної поведінки дітей за категоріями осіб у 2021/2022 н. р.

Сьогодні всі учасники освітнього процесу більше ніж будь-коли потребують психологічної підтримки й допомоги. У цей непростий для нашої країни час працівники психологічної служби надають психологічні послуги в режимі 24/7, налагоджують взаємодію з учасниками освітнього процесу за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, проводять консультації через електронний застосунок «Кабінет психолога / соціального педагога», створений на вебсайтах закладів освіти, надають інформаційну підтримку щодо джерел консультування, куди саме можна звернутися, розмістивши повідомлення в месенджері фейсбук-сторінки, чаті телеграм-каналу тощо.

Для подолання соціально-психологічних проблем, які виникають у сім'ях учасників АТО (ООС), ветеранів, створено консультаційні пункти психологічної допомоги та надання підтримки населенню, учасникам подій, постраждалим та їхнім родичам у разі виникнення відповідних потреб на базі обласних навчально-методичних центрів/кабінетів/лабораторій психологічної служби. Наразі закладам освіти, що залишилися без психологічного супроводу в районах і об'єднаних територіальних громадах, рекомендується звертатися до консультаційних пунктів обласних навчально-методичних центрів/кабінетів/лабораторій психологічної служби.

Основним завданням працівників психологічної служби є охорона психічного здоров'я усіх учасників освітнього процесу. Усі професійні дії фахівців спрямовані на з'ясування життєвих ситуацій, визначення основних

проблем та умов, за яких вони виникли, на реконструкцію життєвого шляху особистості, розробку можливих варіантів вирішення проблем і розв'язання складних ситуацій, здійснення коригуючого впливу на людину. Для ефективного виконання своїх функцій потрібно проявляти відкритість та повагу до поглядів і цінностей іншої людини, терпимість до невизначеності, здатність до самоконтролю, професійну креативність тощо. Вдосконаленню зазначених рис та їхньому ефективному розкриттю сприяють інтерактивні методи навчання.

Останнім часом широкого розповсюдження у процесі методичного супроводу працівників психологічної служби набули методичні тренінги, індивідуальні і групові консультації, семінари-практикуми тощо.

Важливими та ефективними формами методичної роботи стали інтервізія та супервізія, які завдяки професійній кооперації забезпечують фахівців новими знаннями; допомагають систематизовано бачити, розуміти і аналізувати свої професійні дії та свою професійну поведінку; усвідомлювати власні професійні помилки і корегувати стратегії надання психологічної допомоги у кожному конкретному випадку; сприяють ефективному аналізу відповідності та якості використовуваних ними методів, технік надання психологічної допомоги, формуванню професійних навичок, обміну досвідом, теоретичному і практичному підвищенню кваліфікації, охоплюючи елементи психологічного самопізнання та розвитку.

Інтервізія – це міжколегіальний спосіб навчання в групі спеціалістів, які займають рівні позиції, з метою покращення професійних навичок та ефективності роботи з клієнтами.

Супервізія – надання професійної допомоги спеціалісту або закладу, яка спрямована на роботу з професійними труднощами, аналізу недоліків та удосконалення організації роботи.

Важливо зазначити, що індивідуальна та групова супервізія є обов'язковою ланкою професійної підготовки психологів і соціальних педагогів згідно європейських стандартів.

Ключові функції супервізора: консультативна, наставницька, функція фасилітатора (модератора). Супервізор може здійснювати супервізію одного чи кількох працівників закладу освіти.

Основні принципи супервізії:

- гуманізм і людиноцентризм – побудова взаємодії суб'єктів супервізії на гуманістичних цінностях, визнання пріоритету прав і свобод людини, особистісної гідності;
- прозорість – забезпечення доступу суб'єктів супервізії до матеріалів вивчення, надання права на висловлення власної точки зору кожному учаснику;
- об'єктивність – неупереджене ставлення супервізора до результатів роботи тренерів, педагогів-тренерів, педагогічних працівників, їхніх труднощів та ймовірних проблем;

– партнерська взаємодія – міжсуб’єктна рівність і взаємодія учасників супервізії, спільне вирішення проблем і пошук шляхів покращення освітнього і управлінського процесів;

– індивідуальний підхід – толерантне ставлення до всіх суб’єктів супервізії, спрямованість на підтримку і надання консультативної допомоги у вирішенні виявлених у процесі супервізії професійних проблем;

– прогностичність – спрямованість процесу і результатів супервізії на підтримку і подальший розвиток педагогічних працівників, покращення надання освітніх послуг;

– розвивальний характер – мотивація суб’єктів супервізії на активізацію їхнього професійного розвитку, самовдосконалення, використання можливостей сучасних ІКТ, самоосвіти;

– рефлексивність – здатність супервізора усвідомлювати важливість і відповідальність своєї діяльності як наставника, консультанта, фасилітатора;

– сприяння, підтримка, консультування суб’єктів супервізії щодо формування у них навичок професійної рефлексії, здатності об’єктивно оцінювати результати своєї діяльності, бачення шляхів подальшого професійного розвитку;

– надійність і валідність вимірювання результатів супервізії – використання сучасних вивірених методик вивчення, об’єктивність трактування результатів, обов’язковість фіксації процесу та результатів супервізії.

Нормативно-правове забезпечення наставництва і проведення супервізії: Конституція України; Закони України: «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про загальну середню освіту»; Указ Президента України «Про схвалення Національної стратегії в Україні на період до 2021 року»; Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа»; Типове положення про проведення супервізії впровадження Концепції «Нова українська школа».

Супервізія – вимога сьогодення. Система супервізії допоможе працівникам психологічної служби реалізувати цілі і завдання НУШ, долати труднощі та зростати професійно.

Всього за участі практичних психологів і соціальних педагогів за 2021/2022 навчальний рік було організовано і проведено 1 622 супервізійних та інтервізійних груп з різних тем (рис. 7).

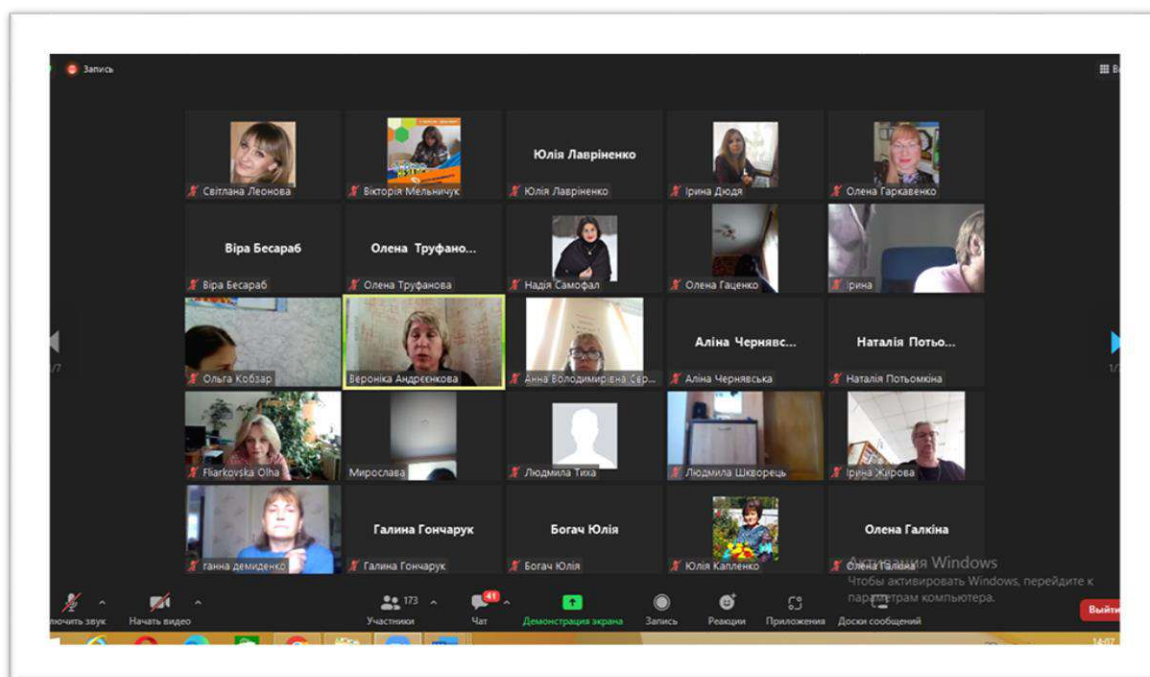
Рис. 7. Розподіл проведення супервізійних груп серед педагогічних працівників у 2021/2022 н. р.

Для створення сприятливої атмосфери, що дозволить здобувачам освіти, зняти емоційне напруження, відновити почуття безпеки та психоемоційного комфорту, емоційно налаштуватися на урок, рекомендуємо педагогам використовувати «психологічні хвилинки», що були розроблені практичними психологами закладів освіти.

Фахівці психологічної служби у системі освіти беруть активну участь в онлайн-вебінарах щодо психологічної допомоги учасникам освітнього процесу. Заходи організовуються ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України у співпраці з ГО «Ла Страда-Україна» за підтримки ЮНІСЕФ.

Зокрема, станом на червень 2022 р. проведено:

30 вебінарів для фахівців психологічної служби у системі освіти України.

30 червня 2022 року проведено тридцятий вебінар «Протидія торгівлі людьми в Україні в період війни». Спікер заходу: **Вікторія Мельничук**, завідувачка сектору соціально-педагогічної роботи відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту позашкільної освіти та виховної роботи ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

На вебінарі були розглянуті такі питання:

- актуальність протидії торгівлі людьми в період війни;
- огляд ситуації в Україні і світі масштабів торгівлі людьми;
- статистичні дані Національної гарячої лінії з попередження домашнього насильства, протидії торгівлі людьми та гендерної дискримінації
- нормативно-правова документація щодо запобігання та протидії торгівлі людьми;
- визначення, форми, етапи, види торгівлі людьми;
- шляхи потрапляння до ситуації торгівлі людьми. Причини та наслідки торгівлі людьми;
- ідентифікація та самоідентифікація випадків торгівлі людьми в період війни;
- фактори вразливості, що використовують торгівці людьми;
- виявлення постраждалих від торгівлі людьми;
- фактори, що перешкоджають самоідентифікації постраждалих від торгівлі людьми, і рекомендації фахівцям з їхнього усунення;
- корисні ресурси та інформація щодо гарячих ліній для постраждалих від торгівлі людьми.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: <https://youtu.be/B6itRjG558o>.

28 червня 2022 року проведено двадцять дев'ятий вебінар «Психолог – світлячок. Ліричні теревені». Спікер заходу: **Олена Черниш**, психологиня у галузі розвитку емоційного інтелекту, корекції невротичних порушень, наслідків психологічної травми та проблем розвитку особистості, АРТ-терапевтка.

На вебінарі були розглянуті такі питання:

- портрет «ідеального» психолога;
- точки опори;
- подарунки від психолога;
- до чого готуватися на осінь;
- чародійна сила енергії любові.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: https://youtu.be/Xg48_Wv0DVY

23 червня 2022 року проведено двадцять восьмий вебінар «Ресурсні стани. Відновлення психолога після роботи з клієнтами, які проживають кризи, втрату та горе». Спікер заходу: **Наталія Сабліна**, кандидатка психологічних наук, психологиня, психотерапевтка, керівниця Тренінгового Центру Наталії Сабліної, тренерка Національної тренерської мережі ГО «Ла Страда-Україна».

На заході були розглянуті такі питання:

- що таке ресурсний стан і чому він важливий?
- емоційне вигорання;
- відновлення фахівців, які працюють з клієнтами, які проживають кризи, втрату та горе;
- робота з травмою і горем;
- як стежити за своїм ресурсним станом?
- як підтримувати свій ресурсний стан та чому це важливо?
- способи створення ресурсного стану.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: https://youtu.be/8f_gSC6qq1k.

21 червня 2022 року проведено двадцять сьомий вебінар «Казкотерапія в роботі психолога». Спікер заходу: **Олена Черниш**, психологиня у галузі розвитку емоційного інтелекту, корекції невротичних порушень, наслідків психологічної травми та проблем розвитку особистості, АРТ-терапевтка.

На вебінарі були розглянуті такі питання:

- завдання і ознаки казки;
- вікові особливості роботи з казкою;
- методи і прийоми казкотерапії;
- структура казки;
- створення казки;
- технологія роботи з казковим сюжетом;
- головний герой.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: <https://youtu.be/PikGps6oGqU>.

16 червня 2022 року відбувся двадцять шостий вебінар «Запобігання та протидія проявам домашнього насильства: діяльність закладів освіти. Системний підхід». Спікер заходу: **Андрєєнкова Вероніка**, директорка Департаменту науково-методичної роботи та медіації, тренерка, медіаторка, ГО «Ла Страда-Україна».

На вебінарі були розглянуті такі питання:

- актуальність насильства в період війни;
- розмежування понять «жорстоке поводження», «насильство», «домашнє насильство», «булінг» ;
- ідентифікація та самоідентифікація випадків насильства щодо дітей, з особливою увагою до домашнього насильства, в умовах дистанційного навчання в період війни;
- діяльність закладів освіти щодо запобігання та протидії проявам насильства;
- алгоритми реагування педагогічних працівників та перенаправлення дітей, постраждалих від насильства, з особливою увагою до домашнього насильства, в період війни;
- діяльність «гарячих ліній» ГО «Ла Страда-Україна» щодо допомоги і підтримки постраждалих від насильства.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: https://youtu.be/wb0_h4FUdB8.

14 червня 2022 року відбувся двадцять п'ятий вебінар «Сила і руйнівна дія страхів. Частина II». Спікеркою заходу була **Олена Черниш**, психологиня у галузі розвитку емоційного інтелекту, корекції невротичних порушень, наслідків психологічної травми та проблем розвитку особистості, АРТ-терапевтка. Під час вебінару були розглянуті такі питання:

- дитячі страхи;
- тривожні стани у дітей та дорослих;
- корекція страхів і тривожності у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку;
- подолання дитячих страхів та розвиток емоційної стабільності дітей;
- методи корекції страхів.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: <https://youtu.be/aX9UPFgtcvw>.

09 червня 2022 року відбувся двадцять четвертий вебінар «Вплив психологічної травми на тіло людини». Спікер заходу: **Валентина Буковська**, представниця ГО «MentalhealthService», координаторка проєктів, психологиня, тренерка Національної тренерської мережі ГО «Ла Страда-Україна».

На вебінарі були розглянуті такі питання:

- поняття «психологічна травма» ;
- психологічна травма як особлива форма загальної стресової реакції;
- особливості впливу психологічної травми на тіло людини;
- що можна й не можна робити, якщо в людини психологічна травма;
- як справлятися з травматичними подіями.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: <http://youtu.be/npITLw4s20Y>.

07 червня 2022 року проведено двадцять третій вебінар «Сила і руйнівна дія страхів». Спікер заходу: **Олена Черниш**, психологиня у галузі розвитку емоційного інтелекту, корекції невротичних порушень, наслідків психологічної травми та проблем розвитку особистості, АРТ-терапевтка.

На вебінарі були розглянуті такі питання:

- страх як емоція;
- страх як стійке явище;
- механізми проживання страхів;
- дитячі страхи;
- тривожні стани у дітей та дорослих;
- корекція страхів і підвищеної тривожності.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: <https://youtu.be/ZXYqZIT0VVU>.

02 червня 2022 року проведено двадцять другий вебінар «Сексуальне насильство як воєнний злочин. Психологічний аспект надання допомоги постраждалим». Спікер заходу: **Наталія Сабліна**, кандидатка психологічних наук, психологиня, психотерапевтка, керівниця Тренінгового Центру Наталії Сабліної, тренерка Національної тренерської мережі ГО «Ла Страда-Україна».

На вебінарі були розглянуті такі питання:

- поняття сексуального насильства;
- міфи та факти про сексуальні злочини;
- сексуальне насильство як воєнний злочин;
- допомога постраждалим від сексуального насильства у період воєнних дій;
- алгоритм спілкування з постраждалими від сексуального насильства;
- психологічний аспект надання допомоги постраждалим.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: https://youtu.be/Flb_MuiMbU.

31 травня 2022 року відбувся двадцять перший вебінар «Мандала в роботі психолога». Спікер заходу: **Олена Черниш**, психологиня у галузі розвитку емоційного інтелекту, корекції невротичних порушень, наслідків психологічної травми та проблем розвитку особистості, АРТ-терапевтка.

- на вебінарі були розглянуті такі питання:
- створення мандал;

- можливі інтерпретації (діагностика) ;
- можливі інтерпретації (терапія) ;
- «чарівні» питання;
- правила створення мандал;
- застереження в роботі з методикою.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: <https://youtu.be/WPhboj67AI4>.

26 травня 2022 року проведено двадцятий вебінар «Конфлікти у школі, які виникають між вчителями і учнями. Впровадження відновного підходу в освітній процес». Спікеркою заходу була **Оксана Дацко**, заступниця директорки опорного ЗЗСО І-ІІІ ступенів №5 комунальної власності Жмеринської міської ТГ Вінницької області, координаторка шкільної служби порозуміння «Коло друзів», тренерка та медіаторки Національної медіаторської мережі ГО «Ла Страда-Україна».

На вебінарі були розглянуті такі питання:

- що таке конфлікт?
- конфлікти, які виникають між вчителями і учнями;
- основні причини педагогічних конфліктів;
- переваги застосування Служби Порозуміння в закладах освіти при вирішенні конфліктів.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: <https://youtu.be/-p7JHp1DsIc>.

24 травня 2022 року відбувся дев'ятнадцятий вебінар «Дозволь собі бути щасливим» для фахівців психологічної служби у системі освіти України. Спікер заходу: **Олена Черниш**, психологиня у галузі розвитку емоційного інтелекту, корекції невротичних порушень, наслідків психологічної травми та проблем розвитку особистості, АРТ-терапевтка.

На вебінарі були розглянуті такі питання:

- розуміння щастя з точки зору психології і філософії;
- портрет щасливої людини;
- прості кроки до щастя;
- «чарівні» практики;
- техніка «Мій щасливий простір».

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: <https://youtu.be/F0vuS2vnf28>.

19 травня 2022 року відбувся вісімнадцятий вебінар «Протидія та реагування на випадки насильства над дітьми в умовах дистанційного навчання в період війни». Спікеркою заходу була **Вікторія Мельничук**, завідувачка сектору соціально-педагогічної роботи відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту позашкільної освіти та виховної роботи ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», тренерка Національної тренерської мережі ГО «Ла Страда-Україна».

На вебінарі були розглянуті такі питання:

- актуальність домашнього насильства в умовах дистанційного навчання в період війни;
- ідентифікація та самоідентифікація випадків насильства щодо дітей, з особливою увагою до домашнього насильства, в умовах дистанційного навчання в період війни;
- алгоритми реагування педагогічних працівників та перенаправлення дітей, постраждалих від насильства, з особливою увагою до домашнього насильства в умовах дистанційного навчання в період війни;
- статистичні дані Національної гарячої лінії ГО «Ла Страда-Україна» щодо скоєння випадків насильства за період війни;
- нормативно-правова документація щодо запобігання та протидії домашньому насильству;
- роль педагога в реагуванні на випадки насильства над дітьми;
- рекомендації щодо алгоритму дій дитини в ситуації домашнього насильства в умовах дистанційного навчання в період війни.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: <https://youtu.be/bgZP2qULIKs>.

17 травня 2022 року проведено сімнадцятий вебінар «Депресія і агресія – дві сторони однієї медалі» для фахівців психологічної служби у системі освіти України. Спікер заходу: **Олена Черниш**, психологиня у галузі розвитку емоційного інтелекту, корекції невротичних порушень, наслідків психологічної травми та проблем розвитку особистості, АРТ-терапевтка.

На вебінарі були розглянуті такі питання:

- види депресивних порушень;
- причини. Ознаки депресивного синдрому;
- консультування клієнтів з депресією;
- де шукати ресурси для подолання депресії?
- практичні засоби для виходу з депресивного стану.

12 травня 2022 року відбувся шістнадцятий вебінар «Стрес. Травма. Діти: перші кроки допомоги». Спікеркою заходу була **Тетяна Войцях**, психологиня, арт-терапевтка, тренерка та медіаторка Національної медіаторської мережі ГО «Ла Страда-Україна».

На вебінарі були розглянуті такі питання:

- поняття стресу;
- поняття травми;
- класифікація травматичних подій;
- фактори, що впливають на інтенсивність стресу;
- особливості реакції на стрес в екстремальних травматичних умовах;
- перші кроки допомоги дітям при стресі та травмуючій події.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: <https://youtu.be/GRkfNqvToxM>.

10 травня 2022 року відбувся п'ятнадцятий вебінар «Психосоматика у дітей та дорослих» для фахівців психологічної служби, які працюють у системі освіти України. Спікер заходу: **Олена Черниш**, психологиня у галузі розвитку емоційного інтелекту, корекції невротичних порушень, наслідків психологічної травми та проблем розвитку особистості, АРТ-терапевтка.

На вебінарі були розглянуті такі питання:

- поняття психосоматичних порушень;
- символізм і причини порушень;
- механізми виникнення психосоматичних порушень;
- невротичне порушення і тривожні стани;
- правила взаємодії з клієнтом і організаційні аспекти.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: https://youtu.be/1AW_wFjF4uQ.

05 травня 2022 року проведено чотирнадцятий вебінар «Експрес-техніки зняття психоемоційного напруження». Спікеркою заходу була **Олена Черниш**, психологиня у галузі розвитку емоційного інтелекту, корекції невротичних порушень, наслідків психологічної травми та проблем розвитку особистості, АРТ-терапевтка.

На вебінарі були розглянуті такі питання:

- короткий аналіз ситуації в Україні: як проявляються сьогодні наслідки стресів у дітей і дорослих;
- прогноз щодо впливу стресу на здоров'я у найближчій перспективі;
- елементи просторової деконцентрації базових емоцій як основа внутрішнього психоемоційного балансу;
- зняття динамічного і тонічного напруження в тілі;
- просторові психорезонансні техніки при тривожних і панічних станах.

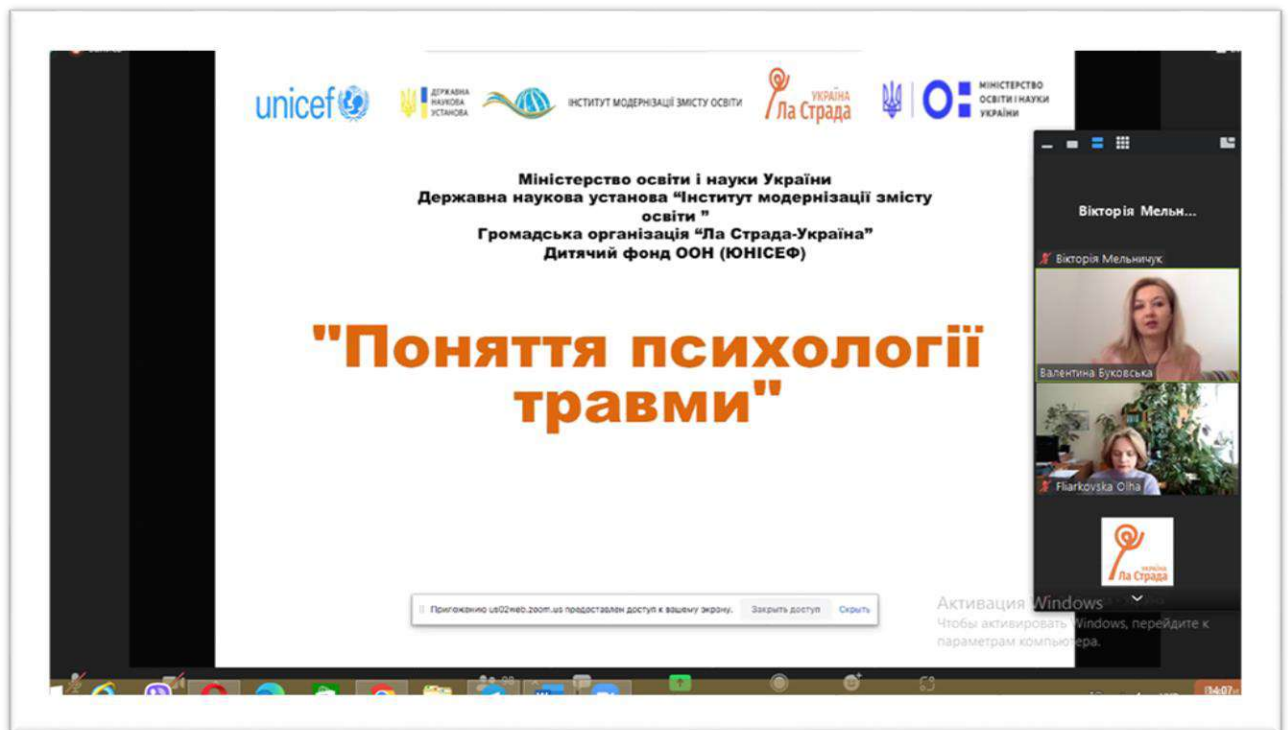
Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: https://youtu.be/Gx_J86bTajo.

03 травня 2022 року проведено тринадцятий вебінар «Поняття психології травми». Спікеркою заходу була **Валентина Буковська**, представниця ГО «MentalhealthService», координаторка проєктів, психологиня, тренерка Національної тренерської мережі ГО «Ла Страда-Україна».

На вебінарі були розглянуті такі питання:

- поняття про психічну травму;
- чинник психологічної травми;
- внутрішнє (фізіологічне) вираження психологічної травми;
- алгоритм травматичної конверсії;
- психологія травмуючих ситуацій;
- травмуюча ситуація та її психологічні наслідки.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: <https://youtu.be/IuQyszcequQ>.

28 квітня 2022 року відбувся дванадцятий вебінар «Надання психосоціальної підтримки учасникам освітнього процесу в період військових подій. Практичний досвід Луганської області». Спікери – **Віта Байдик**, завідувачка кафедри управління освітою Луганської обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидатка психологічних наук, тренерка, медіаторка Національної тренерської, медіаторської мереж ГО «Ла Страда-Україна»; **Людмила Романенко**, психологиня, тренерка, керівниця Центру психосоціальної реабілітації НаУКМА м. Гірське Луганської області.

На заході були розглянуті такі питання:

- надання психосоціальної підтримки учасникам освітнього процесу в період військових подій;
- яким чином вибудовувати психологічну підтримку в закладах освіти?
- практичний досвід Луганської області;
- пріоритетні напрями та форми роботи з учасниками освітнього процесу;
- рівні психологічної допомоги під час війни.
- специфіка роботи фахівців психологічної служби в умовах воєнних дій.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: https://youtu.be/0_Cpl3QrgYI.

26 квітня 2022 року проведено одинадцятий вебінар «Психосоматичні розлади та емоції нашого тіла у дні війни: як допомогти дитині. Арт-техніки та вправи». Спікеркою заходу була **Наталія Сабліна**, кандидатка психологічних наук, психологиня, психотерапевтка, керівниця Тренінгового

Центру Наталії Сабліної, тренерка Національної тренерської мережі ГО «Ла Страда-Україна».

На заході були розглянуті такі питання:

- психосоматика та психосоматичні розлади;
- емоції тіла у дні війни;
- емоції, пов'язані з війною, та емоції під час війни;
- використання арт-технік, як способу зцілення;
- вправи при роботі з дітьми, які постраждали від воєнних дій.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: <https://youtu.be/hu4lW90C7zQ>.

21 квітня 2022 року проведено десятий вебінар «Тіло та емоції як інструменти допомоги в роботі фахівців психологічної служби у системі освіти України». Спікеркою заходу була **Ольга Міненко**, психологиня, інтерперсональна консультантка, краніосакральна терапевтка.

На заході були розглянуті такі питання:

- нейробіологічне розуміння тілесно-емоційних проявів людини;
- стрес та тривога як феномени людської природи;
- емоційна грамотність в роботі фахівців психологічної служби;
- базові емоції та їх фізіологічне відображення в тілі;
- техніки самодопомоги та нормалізації стану фахівця та клієнта.

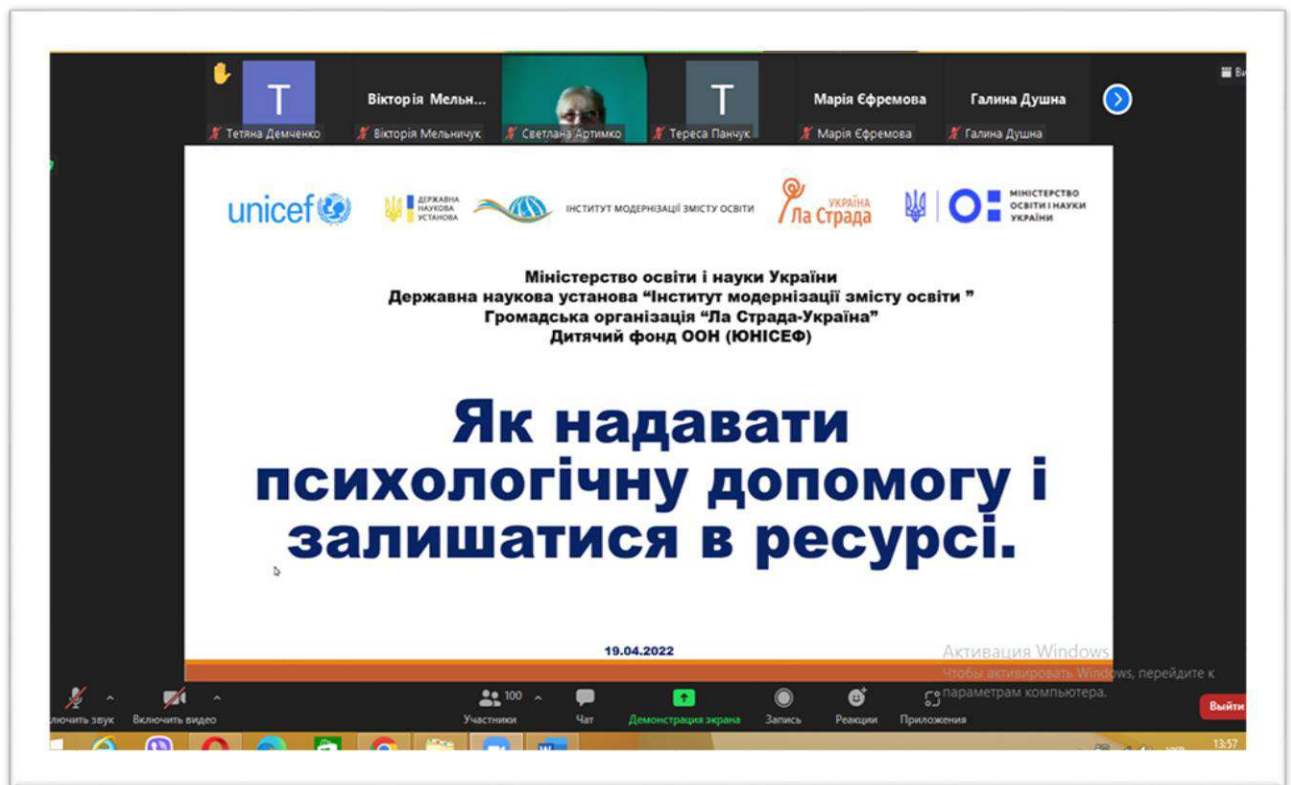
Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: <https://youtu.be/c4GWujlaC0Q>.

19 квітня 2022 року відбувся дев'ятий вебінар «Як надавати психологічну допомогу і залишатися в ресурсі». Спікеркою заходу була **Наталія Сабліна**, кандидатка психологічних наук, психологиня, психотерапевтка, керівниця Тренінгового Центру Наталії Сабліної, тренерка Національної тренерської мережі ГО «Ла Страда-Україна».

На заході були розглянуті такі питання:

- надання першої психологічної допомоги;
- діагностичні техніки при роботі з дітьми, які постраждали від воєнних дій;
- робота з травмою і горем;
- колесо життєвого баланс;
- як стежити за своїм ресурсним станом?
- способи створення ресурсного стану;
- кроки для підтримання емоційної стабільності;
- медитативні практики.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: <https://youtu.be/n2cMi1nxaQQ>.

12 квітня 2022 року відбувся восьмий вебінар «Арт-методики в кризових інтервенціях з дітьми». Спікеркою заходу була **Валентина Буковська**, представниця ГО «MentalhealthService», координаторка проєктів, психологиня, тренерка Національної тренерської мережі ГО «Ла Страда-Україна».

На вебінарі були розглянуті такі питання:

- особливості поведінки людини в кризових і надзвичайних ситуаціях;
- концепції світосприйняття людиною до травми та після травми;
- арт-терапевтичні методи роботи на етапі надання ППД та кризові інтервенції;
- види арт-терапії. Особливості роботи з матеріалами;
- арт-терапія як засіб подолання психічних травм у дітей та підлітків;
- форми арт-терапії в роботі з підлітками;
- арт терапевтичні методи в роботі з травмою.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: <https://youtu.be/-232e6-GYBs>.

07 квітня 2022 року проведено сьомий вебінар «Практичні вправи та техніки для дітей при психотравмуючій події». Спікеркою заходу була **Вікторія Мельничук**, завідувачка сектору соціально-педагогічної роботи відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту позашкільної освіти та виховної роботи ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», тренерка Національної тренерської мережі ГО «Ла Страда-Україна».

На вебінарі були розглянуті такі питання:

- дихальні техніки для зняття стресу та панічних атак;

- тілесні техніки боротьби зі стресом для дітей;
- вправи на зняття психоемоційного напруження;
- види арт-терапії як способу зцілення за допомогою творчого самовираження;
- робота з природними матеріалами. Виготовлення аплікацій. Робота з пластиліном, солоним тістом;
- вправи для релаксації та нормалізації самопочуття;
- ресурси для релаксу, що сприяють покращенню настрою.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: <https://youtu.be/geMAvkBR2K8>.

05 квітня 2022 року відбувся шостий вебінар «Резилієнс і травма. Практика організації роботи в закладі освіти з дитиною, яка пережила травмуючу подію» Спікеркою заходу була **Тетяна Войцях**, психологиня, арт-терапевтка, тренерка та медіаторка Національної медіаторської мережі ГО «Ла Страда-Україна».

На вебінарі були розглянуті такі питання:

- підходи до надання допомоги людям у надзвичайних ситуаціях;
- вікові особливості реакцій дітей на травмуючі події;
- перебіг травматичного досвіду;
- ризики формування або закріплення девіантної поведінки;
- як дорослі можуть захистити дітей від руйнівних наслідків надзвичайних ситуацій?
- базове ставлення педагога до дитини, яка пережила травмуючу подію;
- вправи та техніки, що спрямовані на розвиток складових резилієнс.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: <https://youtu.be/wEP1j8xNFkw>.

31 березня 2022 року проведено п'ятий вебінар «Базові основи формування резилієнс (життєстійкості) у дітей». Спікеркою заходу була **Тетяна Войцях**, психологиня, арт-терапевтка, тренерка та медіаторка Національної медіаторської мережі ГО «Ла Страда-Україна». На вебінарі були розглянуті такі питання:

- поняття резилієнс; важливі умови та роль закладів освіти у формуванні резилієнс у дітей.
- класифікація травматичних подій;
- фактори, що впливають на інтенсивність стрес-реакції;
- особливості реакції на стрес в екстремальних травматичних умовах;
- особливості психосоціальної підтримки та психічного здоров'я;
- основні фактори та ресурси розвитку резилієнс у дітей;
- способи педагогічного спілкування та їх вплив на формування безпечного освітнього простору.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: <https://youtu.be/Js8DXaEbNwY>.

29 березня 2022 року відбувся четвертий вебінар «Кризове консультування для фахівців психологічної служби освіти в Україні. Частина 2». Спікерка заходу **Валентина Буковська**, представниця ГО «MentalhealthService», координаторка проєктів, психологиня, тренерка Національної тренерської мережі ГО «Ла Страда-Україна», висвітлила такі питання:

- умови кризового консультування під час воєнних дій;
- дебрифінг (за Дж. Мітчелом) як метод роботи з особами, які постраждали від воєнних дій;
- багатовимірна модель внутрішньої стійкості BASIS PH;
- кризові інтервенції: особливості, технології та етапи;
- майндфулнес – орієнтована протидія стресу (MBSR).

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням https://youtu.be/UyHUk_FFBa0.

24 березня 2022 року відбувся третій вебінар «Кризове консультування для фахівців психологічної служби освіти в Україні». Спікеркою заходу була **Валентина Буковська**, представниця ГО «MentalhealthService», координаторка проєктів, психологиня, тренерка Національної тренерської мережі ГО «Ла Страда-Україна».

На вебінарі були розглянуті такі питання:

- етапи надання психосоціальної допомоги;
- основні етапи першої психологічної допомоги;
- реакція психіки та нервової системи на травмуючу подію;
- кризова інтервенція (модель BASIS) ;
- технології та етапи кризової інтервенції.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням <https://youtu.be/N2H9Ly7aOnE>.

23 березня 2022 року Інститутом модернізації та змісту освіти організовано зустріч з представниками МОН та Ізраїлю щодо системи психологічної підтримки учасників освітнього процесу у воєнний період і проведення каскадного навчання фахівців психологічної служби, у системи освіти щодо психологічної допомоги; технології консультування; терапії під час переживання втрати, ПТСР та відновлення психолога після роботи із учасниками освітнього процесу, які проживають горе; гострих реакцій на стрес.

22 березня 2022 року відбувся другий онлайн-вебінар «Як говорити з дитиною про війну. Техніки психологічної допомоги дитині». Спікеркою заходу була **Іванна Гриців**, практична психологиня, тренерка Національної тренерської мережі ГО «Ла Страда-Україна». На заході були розглянуті такі питання:

- реакції дітей на стресову ситуацію;

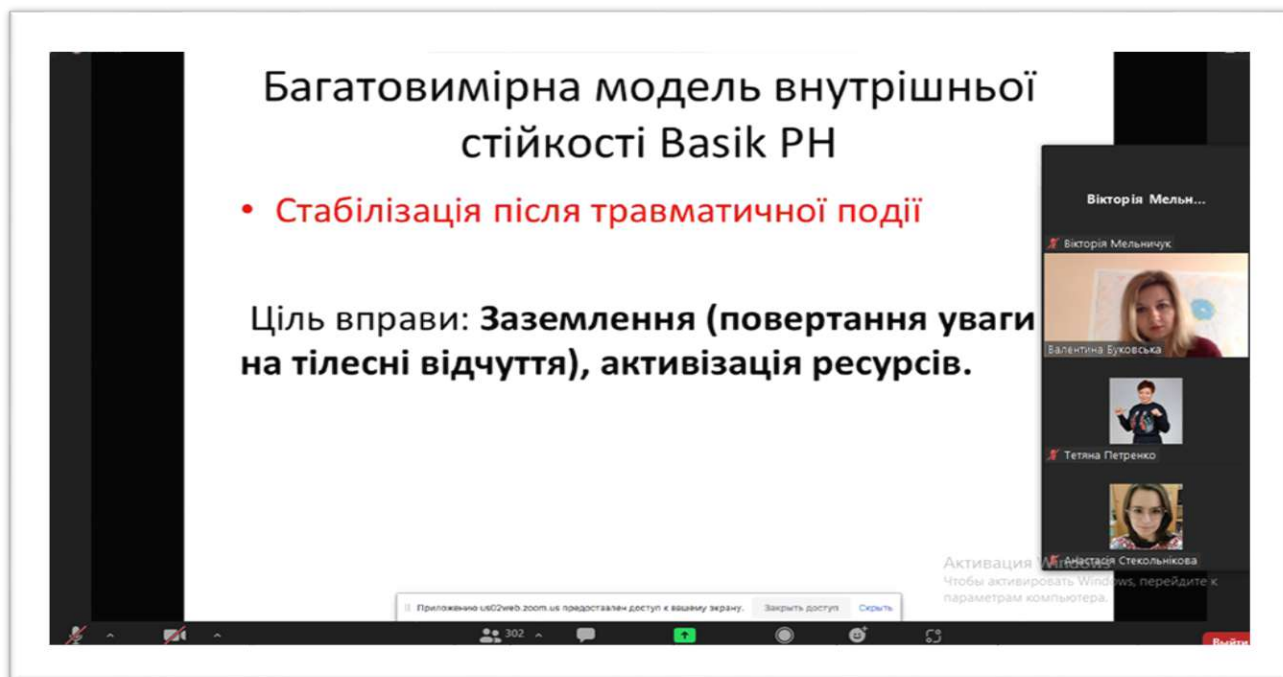
- перша ментальна допомога дитині у стресовій ситуації;
- принципи реагування в кризовій ситуації;
- практики стійкості.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: https://youtu.be/l_a1NBhztOs.

17 березня 2022 року проведено перший вебінар «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій». Спікеркою заходу виступила **Наталія Сабліна**, кандидатка психологічних наук, психологиня, психотерапевтка, керівниця Тренінгового Центру Наталії Сабліної. У заході взяли участь більше ніж 300 фахівців, які розглянули питання:

- хто потребує та коли потрібно надавати першу психологічну допомогу?
- де можна надавати першу психологічну допомогу?
- етика надання першої психологічної допомоги.
- принципи екстреної психологічної допомоги.
- алгоритм надання першої психологічної допомоги.

Матеріали вебінару можна переглянути за покликанням: <https://youtu.be/mj0iRXkjGR8>.

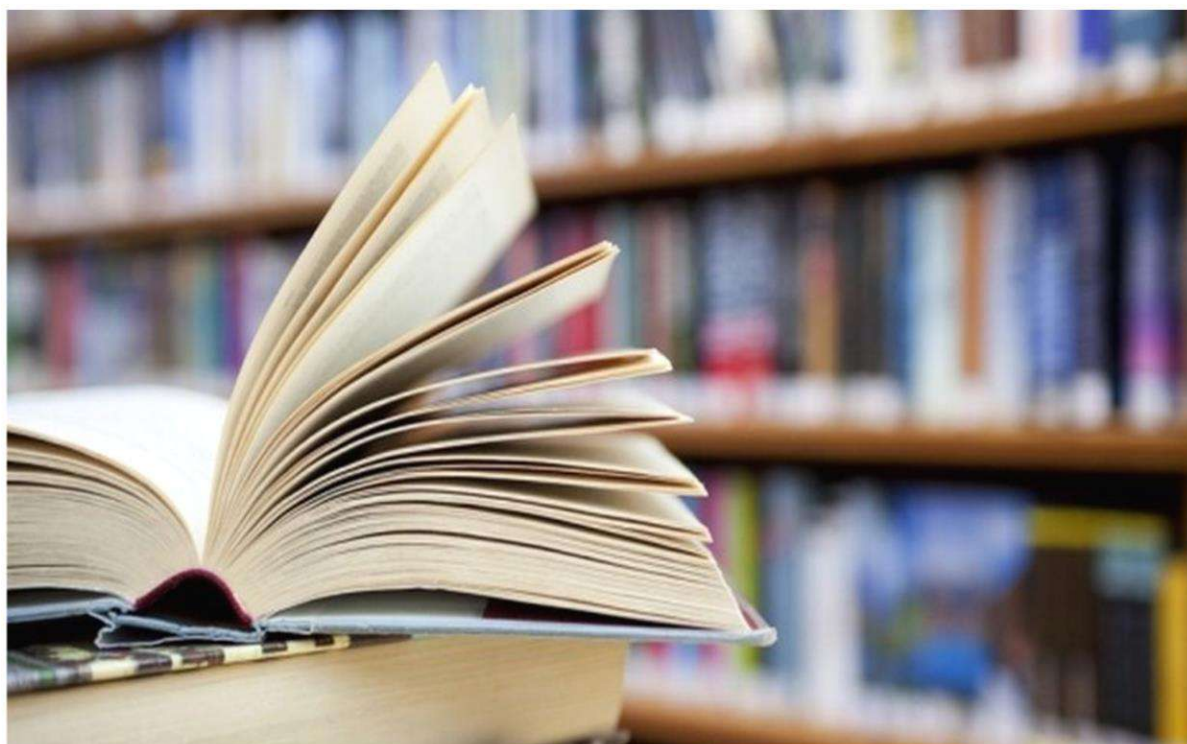
22 супервізійні кейсові зустрічі для працівників психологічної служби щодо розбору складних випадків, які зустрічаються в роботі з учасниками освітнього процесу;

19 нарад для керівників психологічної служби у системі освіти щодо організації діяльності фахівців психологічної служби стосовно надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу під час воєнних дій.

НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ, ПІДРУЧНИКИ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ПОСІБНИКИ, РЕКОМЕНДОВАНІ МОН УКРАЇНИ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

URL:

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1dduk4WZMoMiIMrRgJuJLdikGjTYoYU5a/edit#gid=1309056704>

Навчально-методичний посібник **«Кроки по життю»** (За загальною редакцією Калініної А.В.) «Схвалено для використання в освітньому процесі» лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти МОН України від 13.10.2021 №22.1/12-Г-594. Факультативний курс для виховної роботи з учнями 9-10 класів з питань профілактики негативних явищ та підтримки психосоціального здоров'я молоді України.

Навчально-методичний посібник **«Використання анімаційних відео в проведенні просвітницьких занять з учнівською молоддю»** (автори: Слободян Тетяна, Курилко Орина), «Схвалено для використання в освітньому процесі» лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти МОН України від 13.10.2021 №22.1/12-Г-593. Посібник є методичним матеріалом, що допоможе фахівцям у підготовці до тематичних просвітницьких занять, під час яких будуть демонструватися та обговорюватися анімаційні відеоролики, що додаються до цього посібника. Розробка стане в нагоді вчителям-предметникам, практичним психологам, соціальним педагогам закладів освіти, педагогам-організаторам, класним керівникам. Посібник та відео можна використовувати в рамках уроків з основ здоров'я, інтегрованого курсу

«Здоров'я, безпека, добробут», біології, громадянської освіти, під час факультативних занять, гурткової та позакласної роботи, годин психолога. Тематика відео та вправ у посібнику спонукають здобувачів освіти обговорити такі питання: здорового способу життя, асертивної поведінки, статевого дозрівання, репродуктивного здоров'я, основ відповідального батьківства, профілактики насильства в молодіжному просторі. Навчально-методичний посібник **«Протидія торгівлі дітьми»** (Яковенко К.О., Полівко Л.Ю.), «Схвалено для використання в освітньому процесі» лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти МОН України від 13.10.2021 №22.1/12-Г-592. У посібнику висвітлено проблему торгівлі людьми, що є вкрай актуальною сьогодні. Зокрема, розглянуто форми експлуатації та методи втягнення дітей до небезпечних ситуацій, а також сформульовано основні ознаки, що допоможуть ідентифікувати учнів, які перебувають на етапі вербування чи вже мають негативний досвід, пов'язаний з експлуатацією.

Навчально-методичний посібник **«Кіко та Рука»** (автори: Ф. Хав'єр Ромео-Бієдма Пепа Горно) для роботи з дітьми 3-6 років, «Схвалено для використання в освітньому процесі» лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти МОН України від 15.12.2021 №22.1/12-Г-769. Мета посібника – надати педагогічним працівникам, які працюють із дітьми від 3 до 6 років, необхідні знання, навички й ідеї для проведення занять із запобігання сексуальному насильству стосовно дітей. Для цього фахівці повинні добре знати, що таке сексуальне насильство та розуміти масштаби проблеми сексуального насильства стосовно дітей та його наслідки.

Методичний посібник **«Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція»** (За загальною редакцією Цюман Т.П.) для виховної роботи з учнями 1-4 класів з питань попередження торгівлі людьми», «Схвалено для використання в освітньому процесі» лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти МОН України від 15.12.2021 №22.1/12-Г-770. Методичний посібник «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» для початкової школи розроблений в межах проєкту «Попередження торгівлі людьми шляхом формування життєвих компетентностей дітей», що впроваджений ВБО «Український фонд «Благополуччя дітей» у співпраці з Представництвом Міжнародної організації з міграції в Україні при сприянні Міністерства освіти і науки України за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади.

Методичні рекомендації з проведення тренінгових модулів «Створення безпечного шкільного простору та особливості роботи з ЛГБТ підлітками» (За загальною редакцією Шевцової М.Ю.) для закладів загальної середньої освіти, «Схвалено для використання в освітньому процесі» лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти МОН України від 12.2021 №22.1/12-Г-813. Мета: надати учасникам курсу інформацію та забезпечити розуміння поняття булінгу, способів його визначення, попередження та протидії, з особливою увагою до учнів, які відносяться до вразливих верств населення, наприклад, ЛГБТ учні, діти з інвалідністю, діти-представники етнічних або релігійних меншин тощо.

Навчально-методичний посібник **«Профілактика деструктивної поведінки підлітків»** для педагогічних працівників (авторський колектив: Журавель Т. В., Іванюк І. В., Лехолетова М. М. (за заг. редакцією: Журавель Т.В., Удовенко Ю.М.)), «Схвалено для використання в освітньому процесі» лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти МОН України від 21.06.2022 №22.1/12-Г-159. Навчально-методичний посібник покликаний підвищити рівень готовності освітян до здійснення соціальної та соціально-психологічної профілактики деструктивної поведінки дітей підліткового віку. У посібнику висвітлена сутність окремих видів деструктивної поведінки (булінг та кібербулінг; зловживання Інтернетом; суїцидальна поведінка; паркур, руфінг, зачепинг). Водночас навчальне видання містить рекомендації щодо попередження таких видів поведінки, зокрема у як межах роботи з дітьми, так і з їхніми батьками та з педагогами.

Робочий зошит **«Сонце у кишені»** (автори: Сабліна Н.В., Омельченко Я.М.), «Схвалено для використання в освітньому процесі» лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти МОН України від 21.06.2022 №22.1/12-Г-158.

«Сонце у кишені» є надзвичайно актуальною у сучасних кризових соціальних обставинах, оскільки зошит є ефективним засобом профілактики та подолання дистресу і посттравматичних стресових станів. У його основу закладено знання кататимно-імагінативної психотерапії (КПІ) — сучасної глибинно зорієнтованої терапії за допомогою образів. У розробці підібрано ефективні теми та образи у роботі з людиною, яка потерпає від стресових чи травматичних подій.

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНКУРС АВТОРСЬКИХ ПРОГРАМ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ І СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ «НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У НОВІЙ ШКОЛІ»

Відповідно до наказу МОН від 31.05.2018 № 555 «Про затвердження Положення про Всеукраїнський конкурс авторських програм практичних

психологів і соціальних педагогів «Нові технології у новій школі» було започатковано проведення Всеукраїнського конкурсу.

Метою конкурсу є виявлення та поширення кращого досвіду, оптимізація інноваційної діяльності працівників психологічної служби, підвищення професійної компетентності, якості програм, реалізації творчого потенціалу, престижності професії практичних психологів та соціальних педагогів.

Завдання конкурсу:

- створення освітнього простору, який об'єднує працівників психологічної служби для акумуляції сучасних інноваційних педагогічних технологій, обміну досвідом;
- пошук та підтримка творчих працівників психологічної служби, сприяння впровадженню їх методичних інновацій;
- удосконалення фахової майстерності, стимулювання творчого самовдосконалення;
- узагальнення досвіду практичних психологів та соціальних педагогів закладів освіти щодо розробки та реалізації авторських програм; оновлення та поповнення інформаційної бази професійного інструментарію фахівців психологічної служби у системі освіти України.

Відповідно до наказу МОН від 25 липня 2022 р. № 659-22 «Про затвердження рейтингового списку переможців III етапу Всеукраїнського конкурсу авторських програм практичних психологів і соціальних педагогів «Нові технології у новій школі» у номінації «Просвітницькі програми» визначено рейтинговий список переможців Всеукраїнського конкурсу.

Серед практичних психологів:

I місце посіла **Бовсуновська Тетяна Андріївна**, практична психологиня Житомирського міського ліцею № 1 Житомирської міської ради з просвітницькою програмою «Створення мирного простору навколо себе». Дана програма створена з метою набуття фахівцями психологічних та соціальних компетентностей усіх учасників освітнього процесу; формування вмінь і навичок для вирішення конфліктів мирним шляхом, з урахуванням інтересів усіх сторін, ненасильницької поведінки та уміння створювати мирне простору навколо себе. Застосування на практиці запропонованих технік, методичного інструментарію дозволить ефективно запобігти проявам насильства та мінімізувати їх як у громадах, так і в дитячому оточенні. Дана програма буде суттєвою допомогою у процесі миробудування як на рівні навчального закладу, так і своєї громади, міста, області, країни.

II місце посіла **Гірман Надія Олексіївна**, практична психологиня комунального закладу «Маріупольський дитячий будинок змішаного типу «Центр опіки» для дітей дошкільного та шкільного віку Маріупольської міської ради Донецької області» з просвітницькою програмою «Джерело досвіду». Метою є розвиток професійних компетентностей фахівців психологічної служби, актуальних для реалізації просвітницької роботи з педагогічними працівниками і батьками здобувачів освіти в умовах НУШ.

III місце посів авторський колектив: **Дідик Ольга Савеліївна**, практична психологиня-методистка Надбужького професійного аграрного ліцею Миколаївського району Миколаївської області та **Рожко Ганна Володимирівна**, заступниця директорки Державного навчального закладу «Миколаївське вище професійне училище технологій та дизайну» з програмою психологічних онлайн-воркшопів «Формування навичок самоконтролю та емоційної стійкості в учасників/учасниць освітнього процесу ЗП(ПТ)О». Метою програми є розвиток емоційної компетентності, досягнення осмисленої гнучкості в управлінні власними емоційними реакціями.

Серед соціальних педагогів:

I місце посіла **Полова Альона Володимирівна**, соціальна педагогиня опорного закладу «Хорольська гімназія Хорольської міської ради Лубенського району Полтавської області» з просвітницькою програмою «Безпечний інформаційний простір». Метою просвітницької програми є розширення й поглиблення знань учнів/учениць із питань безпечного психологічного перебування підлітків в Інтернеті; сприяння формуванню навичок безпечної поведінки дітей в інтернетному просторі; розвиток психологічної готовності соціалізації здобувачів освіти у віртуальному світі.

II місце посіла **Лицур Леся Ярославівна**, соціальна педагогиня Тисівського ліцею Болехівської міської ради, Івано-Франківської області з просвітницькою програмою тренінгових занять «Спілкування – шлях до самовдосконалення», яка спрямована на розвиток навичок міжособистісної взаємодії та спілкування підлітків, дружніх стосунків; створення підґрунтя для успішної адаптації дитини в світі, допомогу їй у встановленні доброзичливих стосунків із однолітками та дорослими, умінь розв'язувати конфліктні ситуації.

III місце посіла **Козловська Тетяна Володимирівна**, соціальна педагогиня опорного закладу – Глухівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 6 Глухівської міської ради Шосткинського району Сумської області з просвітницькою програмою «Світ починається з тебе!». Метою програми є формування позитивного самоствавлення та самоповаги у підлітків, сприяння їх соціалізації.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

З метою забезпечення психологічної підтримки учасників освітнього процесу та поширення інформації щодо психологічної травми, а також підготовки педагогічних працівників до забезпечення освітнього процесу з дітьми, які мають психологічні травми або постраждали внаслідок військових дій, залучення батьків до роботи з дітьми, а також безпосередньої підтримки педагогів Міністерством освіти і науки України у 2022 р. було проведено низку заходів, зокрема:

– 11 березня за участі Міністра освіти Ізраїлю організовано онлайн-тренінг від ізраїльських фахівців «Емоційний діалог з дітьми та вчителями в умовах військового конфлікту», у якому взяло участь близько 500 психологів;

– 14 березня проведено онлайн-тренінг від ізраїльських фахівців «Допомога дітям та молоді з особливими потребами у надзвичайних ситуаціях», у якому взяло участь більш ніж 500 психологів;

– 06 травня організовано семінар за участю психологів і психотерапевтів проєкту «Підтримай дитину» «Психологічна травма: основні відомості та першочергові кроки». Станом на 1 серпня семінар переглянуло понад 10 тис. користувачів. Зустріч присвячено способам ідентифікації психологічної травми за її ознаками (https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=750095662814852);

– за координації МОН в межах проєкту «Підтримай дитину» проведено вебінари для батьків: 21 травня – «Як зрозуміти, що Вашій дитині потрібна додаткова підтримка?» (2,5 тис. переглядів), 27 травня – «Як підтримати дитину молодшого шкільного віку» (2,8 тис. переглядів) та 03 червня – «Як батькам підтримати дитину середнього та старшого шкільного віку у складні часи» (2,7 тис. переглядів);

– 07 червня ГО «Підтримай дитину» організовано онлайн-семінар для поліцейських підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України та державних службовців МВС «Психологічна травма в дітей шкільного віку: причини, ознаки, наслідки», який станом на 1 серпня переглянуло 5,7 тис. користувачів (<https://www.facebook.com/UAMON/videos/549314236943351/>);

– відбулися семінари Міжнародного інституту освіти Університету Макгілла (Канада), організовані Національною психологічною асоціацією України спеціально для МОН, а саме: 09 червня – «Оцінка функціональних обмежень та психоосвітнє оцінювання», 22 червня – «Адаптація навчального простору і підтримка для учнів з інвалідністю», 06 липня – «Знаходження підтримки у важкі часи».

МОН разом із Фондом Lumos протягом травня-липня 2022 р. провели три чотириденних тренінги з підготовки тренерів, які надалі викладатимуть тему «Надання психологічної допомоги дітям, які зазнали психотравмуючих дій» педагогічним працівникам закладів освіти на курсах підвищення кваліфікації в закладах післядипломної педагогічної освіти. Станом на 01 серпня 2022 року навчання пройшли 77 представників закладів післядипломної педагогічної освіти. Міністерство освіти і науки України підготувало проєкт Типової програми підготовки тренерів для підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти щодо надання психологічної допомоги дітям, які зазнали психотравмуючих дій, котрим передбачено затвердити перелік національних тренерів, що вже пройшли навчання.

Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» у співпраці з громадською організацією «Ла Страда-Україна» з 28 лютого 2022 року розпочали навчання тренерської та медіаторської мереж. Підготовлено

36 сертифікованих тренерів-психологів, з числа освітян, які працюють у закладах освіти та громаді, та є членами Національної тренерської та медіаторської мереж ГО «Ла Страда-Україна».

Навчені тренери-психологи в межах своєї діяльності:

- проводять інформаційно-просвітницькі заходи для педагогів, батьків та дітей;
- здійснюють навчання фахівців психологічної служби системи освіти;
- надають психологічні консультації.

МОН постійно готує й публікує інформаційні матеріали для педагогічних працівників і педагогів щодо психологічної травми у дітей. В освітньому чат-боті МОН EducationUaBot передбачено розділ «Психологічна підтримка» з наданням ресурсів та інформації для батьків.

За підтримки МОН групою волонтерів 28 лютого 2022 р. створено телеграм-канал «Підтримай дитину» (<https://t.me/pidtrumaidutuny>), який використовується педагогічними працівниками та батьками. На каналі розміщуються психологічні поради й матеріали щодо психологічної травми, ігри, вправи, забавки, аудіо- та відеоматеріали, у т. ч. підготовлені спеціально для каналу. Усі матеріали є зручними для використання в умовах наявності лише мобільного телефону й неякісного інтернету, відсутності ігрових і дидактичних матеріалів. Частина матеріалів розроблено чи адаптовано для дітей з особливими освітніми потребами. Доступ до каналу та його матеріалів є безкоштовним; у коментарях можна поставити питання до фахівців і отримати відповіді й консультації. Підписниками каналу є близько 13 тис. користувачів. Окрім того, у рамках проєкту «Підтримай дитину» проводяться короткі зустрічі-інтерв'ю із фахівцями (найперше – це зустрічі з психологами) «Підтримай» з онлайн-трансляцією на сторінці у Фейсбуці, а також на ютуб-сторінці «Підтримай дитину» розміщено понад 160 коротких занять, зокрема психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових.

У співпраці з креативною освітньою онлайн-платформою Creative Practice та психологами проєкту «Підтримай дитину» МОН створено й розміщено анімаційний ролик «Як говорити з дитиною про війну. 7 порад від психологів». Станом на 1 серпня ролик переглянуло більш ніж 10 тис. користувачів (<https://www.facebook.com/UAMON/videos/1009983869641596/>).

МОН спільно з партнерами й закладами вищої освіти підготовлено серії інформаційних матеріалів від Світлани Ройз для психологічної підтримки дітей; проводяться щоденні онлайн-зустрічі о 13.00 і 20.00 на <https://facebook.com/eduhub.in.ua/> із сертифікованими психологами Асоціації інноваційної та цифрової освіти, а також щодня на платформі ZOOM влаштовуються онлайн-зустрічі у форматі інтерв'ю з лідерами думок, у т. ч. із психологами й психотерапевтами.

Спільно з ЮНІСЕФ, Українським інститутом когнітивно-поведінкової терапії та Всеукраїнським громадським центром «Волонтер» реалізовано проєкт психологічної підтримки «ПОРУЧ» (<https://mon.gov.ua/ua/news/v-ukrayini-startuvav-proyekt-psihologichnoyi-pidtrimki-poruch>).

Психологами телеграм-каналу «Подбай про себе» підготовлено низку матеріалів щодо психологічної підтримки дорослих, у т. ч. про виникнення та вплив агресії на стан людини під час війни, рекомендації щодо стабілізації емоційного стану й управління стресом (<https://mon.gov.ua/ua/news/yak-vinikaye-ta-vplivaye-zlist-na-stan-lyudini-pid-chas-vijni>).

На вебсайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» створено сторінку «Матеріали для використання в роботі під час воєнних дій» (<https://imzo.gov.ua/psychologichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/materialy-dlia-vykorystannia-v-roboti-pid-chas-voiennykh-diy/>), зібрано інформацію про найефективніші практики психолого-педагогічного супроводу та підтримки учасників освітнього процесу в умовах воєнних дій і збройних конфліктів, надання соціально-психологічної допомоги постраждалим від насильства й торгівлі людьми (<http://surl.li/bytpj>); розроблено методичні рекомендації «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій» (лист МОН від 04.04.2022 № 1/3872-22) за посиланням: <https://drive.google.com/file/d/16esXuCSmCqB5kXLugnKkm-E6SaKg1u0/view>.

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ

Ресурси The LEGO Foundation

З 24 лютого 2022 року The LEGO Foundation було додано гуманітарний компонент до проєктів, що імплементуються. Цей напрям діяльнісно передбачає фінансову підтримку, надання грантів міжнародним інституціям та партнерам, які підтримують дітей та сім'ї у кризових ситуаціях. Зокрема, The LEGO Foundation разом з Ole Kirk's Fond та LEGO Group виділили 110 мільйонів данських крон для надання гуманітарної допомоги, забезпечення захисту та освітніх потреб українських дітей. Донація була розподілена поміж

партнерами, включаючи UNICEF, Save the Children та Данський Червоний Хрест.

Наразі The LEGO Foundation готує наступний етап підтримки української освіти, що передбачатиме забезпечення закладів-учасників проєктів та інститутів післядипломної педагогічної освіти технічними засобами навчання, програмами соціально-емоційного розвитку дітей дошкільного віку, модулями з психосоціальної підтримки, орієнтованими на педагогів закладів дошкільної та початкової освіти, а також надання грантів партнерам для забезпечення інтеграції українських дітей в освітні системи сусідніх країн.

Ігрові онлайн-взаємодії для дошкільнят. Розробки ігрової взаємодії, що можуть бути використані під час онлайн-комунікації з дітьми та батьками для дружнього спілкування і створення середовища гри, безпеки та комфорту (<https://drive.google.com/drive/folders/1liuZNXidE3GA9Ov80qxhoyN-ngzaMPdD?usp=sharing>).

Каталог з активностями «Відновлюємося через гру». Ігрові активності для дітей віком 6+ років для психосоціальної підтримки (https://drive.google.com/file/d/12Vum2vUY2ubL2L_OkLzhwJYUjd8Bkd8p/view?usp=sharing).

Каталог ігрових активностей «P.O.W.E.R» містить 100 ігрових активностей, що допомагають дітям почуватися щасливими, сприяють навчанню та розвитку (<https://drive.google.com/file/d/1NOyZnbNrkr7sO57JP0WChSLnKO7VIZ7H/view>).

Онлайн-курс «Як справлятися зі змінами у житті: соціально-емоційне навчання через гру». Під час 9-ти тижневого курсу слухач буде досліджувати реальні виклики, з якими стикаються діти; дізнається більше про навчання через гру та дієві стратегії управління стресом (<https://www.futurelearn.com/courses/coping-with-changes-ukrainian/1>)

Онлайн-курс «Соціальне навчання та взаємодія в закладі освіти: навчання через гру для успішного майбутнього». Тритижневий курс, розроблений командою The LEGO Foundation, допоможе зрозуміти, як сприяти розвитку соціальної взаємодії дітей у класі. (<https://www.futurelearn.com/courses/social-learning-collaboration-in-school-ukrainian>).

Добірка ранкових онлайн-зустрічей (1-4 класи). Ідеї проведення ранкових онлайн-зустрічей, спрямованих на соціальну та навчальну взаємодію (<https://drive.google.com/drive/folders/1tCthl-Dl7cqYebAmWLTrH-mA0AK0gr8f?usp=sharing>).

Біла книга «Діяльнісний підхід у школі». Ця Біла книга є оглядом дослідження, мета якого полягала у виявленні впливу діяльнісного підходу на всебічний розвиток дитини, тобто розвиток когнітивних, соціальних, емоційних, фізичних і креативних умінь (<https://drive.google.com/file/d/1XysWzdkQ1cA5L5LW0xMJ4Lof9Ay6RN4L/view?usp=sharing>).

ВНЕСОК КОРПУСУ МИРУ США В УКРАЇНІ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ НАВЧАННЯ

На сьогодні, за пропозицією Міністерства освіти, Директорату дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти та за підтримки Посольства США, пілотується модульний онлайн-тренінг «Психологічна підтримка вчителів та дітей у часи війни» для вчителів англійської мови з метою допомогти вчителям адаптувати матеріал занять з чутливих тем, що стали такими через війну. До участі в пілотному проєкті, який заплановано на листопад, буде запрошено три групи вчителів по 25 учасників в кожній групі.

За результатами тренінгу та відгуками учасників на основі використаних матеріалів буде розроблений онлайн курс для психологічної підтримки вчителів англійської мови. У 2023 році планується серія подібних тренінгів для вчителів інших предметів.

Посилання на вебсайт Корпусу миру:
<https://www.peacecorps.gov/ukraine/uk/>.

Посилання до ресурсів Корпусу миру:
<https://drive.google.com/drive/folders/14OFGnyMhHGdc2Vb2wjRUKkIIBi2S1yhc?usp=sharing>.

Посилання на Фейсбук:
<https://www.facebook.com/PeaceCorpsUkraine>.

Ресурси Британської Ради в Україні

Курс «Викладання та навчання у важкі часи»
<https://www.britishcouncil.org.ua/en/teaching-and-learning-in-difficult-time>.

Курс «Викладання та навчання у важкі часи» за ініціативи Британської Ради, спрямовано на реагування на нагальні потреби вчителів, які переміщені по всій країні та за кордоном та демонструють високу відданість підтримці зв'язків зі своїми учнями як в Україні, так і за її межами.

30-годинний курс має на меті виявити труднощі з викладанням і навчанням, які виникають у зонах конфлікту, і дослідити способи, якими

вчителі можуть підтримати учнів. Цей курс підвищення кваліфікації вчителів дозволить учасникам залучитися до змісту курсу та персоналізувати його.

Курс проведено для 300 вчителів англійської мови на платформі Інтернет-спільноти вчителів (ОТС) асинхронно (вебінари та обговорення на форумі) та синхронно (рефлексійні сесії) у липні 2022 року.

Курс «Викладання та навчання у важкі часи» відбудеться очно у Варшаві з 22 серпня по 25 серпня 2022 року в рамках міжнародної літньої школи. Учасники курсу – вчителі англійської мови, які є вимушено переміщеними у країні Європи з різних куточків України та вчителі англійської мови з Польщі, Румунії, Німеччини, які приймають біженців та навчають українських учнів.

ШВЕЙЦАРСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ПРОЄКТ DECIDE: ПІДТРИМКА РЕФОРМИ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Швейцарсько-український проєкт «Децентралізація для розвитку демократичної освіти» (DECIDE) реалізується в Україні ГО DOCCU у партнерстві з Цюрихським педагогічним університетом (Швейцарія) за підтримки Швейцарської Конфедерації, представленої Посольством Швейцарії в Україні / Швейцарським бюро співробітництва в Україні. Перша фаза DECIDE триватиме з лютого 2020 по січень 2025 року.

Проект DECIDE спрямовано на підтримку реформ в освіті та процесів децентралізації для впровадження в Україні ефективної системи управління освітою в громадах.

Важливим напрямком реалізації Проєкту DECIDE є підтримка реформи в освіті, зокрема підтримка реформи НУШ, впровадження освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини (ОДГ/ОПЛ) у систему підвищення кваліфікації учителів та керівників шкіл, підтримка реформи шкільного харчування, підтримка ініціативи «Дебюрократизація управління освіти» тощо.

Особливого значення впровадження реформи освіти набула в умовах війни. Проєкт долучився до реалізації першочергових заходів з підтримки

загальної середньої освіти, а також, попри військову агресію росії, не припинив співпрацю із закладами освіти громад-партнерів.

Так, за запитом МОН з лютого 2022 р. Проектом надано підтримку в:

– розробці освітнього чат-боту EducationUaBot” та підготовці його змістового наповнення, який доступний у Telegram та Viber для всіх учасників освітнього процесу. Чат-бот містить інформацію про організацію навчання в умовах війни на території України та за кордоном для учнів, студентів, батьків, вчителів, керівників освіти, громадськості. Інформацію підготовлено, зокрема і для ВПО, біженців, а також для тих, хто перебуває на тимчасово окупованих територіях. На сьогодні чат-бот EducationUaBot налічує 32 825 користувачів;

– розробці сайту emergency.mon.gov.ua – сайту про систему освіти в Україні для міжнародної освітянської спільноти, зокрема для міністерств освіти, директорів шкіл і вчителів покликаний сприяти адаптації українських дітей-біженців у країнах перебування та допомогти дітям і батькам підтримувати зв’язок з системою освіти в Україні.

У межах Проекту DECIDE надано технічну підтримку МОН та УЦОЯО з проведення в Україні Національного мультипредметного тесту (НМТ) у співпраці з ЮНЕСКО та ЮНІСЕФ. Зокрема, Проектом надано технічну допомогу для розробки Технічного завдання для національної електронної екзаменаційної системи та створення її прототипу. У наступні роки система стане основою для проведення ЗНО, екзаменів у ЗВО тощо.

Проект DECIDE активно підтримує реформу шкільного харчування. Так, у січні-лютому Проектом консолідовано ключових партнерів реформи і за ініціативи робочої групи при Мінекономіки розпочато роботу над Стратегією реформи шкільного харчування (фаза II, 2022-2025 рр.). Проведено 4 стратегічні сесії, до яких долучено представників міністерств та відомств, міжнародних партнерів, громадських організацій тощо: «Реформа шкільного харчування: дорожня карта подальших змін»; «Реформа шкільного харчування: комунікація змін»; «Реформа шкільного харчування: розвиток кадрового потенціалу. Кухарі»; та «Реформа шкільного харчування: нові норми та меню. Медичний працівник в системі організації харчування».

Подальша підтримка реформи шкільного харчування буде трансформована з урахуванням положень Плану відновлення України.

14 грудня 2021 р. за ініціативи першої леді, за підтримки Проекту DECIDE та у партнерстві з ЮНІСЕФ Україна було відкрито Урядовий інформаційний портал реформи харчування «Знаймо». У січні-лютому 2022 року охоплення порталу склало понад 680 тис. користувачів. Зокрема, експертами проекту було підготовлено 95 аналітичних статей, створено 14 відео (понад 100 тис. переглядів) для розділів «Про реформу», «Управлінням та освітянам». Соціальна реклама реформи шкільного харчування за участі О. Зеленської, яка створена у межах проекту, у січні трансливалася на національних каналах у блоці соціальної реклами та охопила понад 33 млн глядачів.

Проект DECIDE підтримує Ініціативу «Дебюрократизація управління освітою». Розроблено пакет з 11 НПА, включаючи проект Закону України

«Про Національну систему управління освітою на базі ПАК «АІКОМ». Триває робота зі створення реєстру дітей шкільного віку, удосконаленню реєстру з обліку вчителів. Запуск цих реєстрів дасть можливість прискорити процес прийняття рішень уряду в умовах воєнного стану, сприятиме створенню документів про освіту в додатку «ДІЯ». Оптимізація та діджиталізація освітньої статистики та документообігу в сфері освіти (ПАК «АІКОМ»), передбачає удосконалення процесу збору та обробки інформації від закладів загальної середньої освіти на базі модулів ПАК «АІКОМ» щодо організації ведення звітності в електронному форматі та класного журналу в електронному вигляді.

У межах створення системи аналітики та прогнозування в сфері дошкільної, позашкільної та загальної середньої освіти (рівень області та ТГ) тривала робота над створенням ТЗ для аналітичного та фінансового модулів ПАК «АІКОМ». Також були розроблені BRDO схеми цифрових процесів зарахування, відрахування та переведення учнів у закладах загальної середньої освіти у межах єдиної національної платформи засобами ПАК «АІКОМ», які будуть реалізовані в додатку «ДІЯ».

На підтримку професійної спільноти управлінців освітою продовжують функціонувати ресурси «Освіта в громаді» – аналітичний ресурс «Освіта. Коментують експерти» (блоги) та щомісячний відео дайджест «Освітній маркер».

Експертні публікації на аналітичному ресурсі «Освіта. Коментують експерти» (блоги) охопили 162,1 тис. користувачів, 7,4 тис. читачів підписано на ресурс.

Охоплення 2 випусків щомісячного відео дайджеста «Освітній маркер» склало 48,8 тис. осіб та 4 млн охоплення на Суспільне ТБ (регіони). Спільнота управлінців освітою у Facebook «Освіта в громадах» зросла до 6,5 тис. учасників. Кількість підписників дайджесту-розсилки проєкту зросла до 7,4 тис. підписників.

Проект спільно з Асоціацією ОТГ бере активну участь в ініціативі «Вихователь безпеки», який реалізується за ініціативи МВС України та Національної поліції України у співпраці з МОН, Мінрегіон, освітнім омбудсменом України, Асоціації міст України, Асоціацією ОТГ та Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ).

Було опрацьовано та надано пропозиції до таких документів як «Паспорт безпеки закладу освіти», «Навчально-тематичного плану підвищення кваліфікації (спеціалізації) спеціаліста з безпеки в освітньому середовищі», «Функціональних обов'язків спеціаліста із безпеки», «Порядку та логіки проведення аудитів безпеки закладу освіти» та «Порядку взаємодії органів місцевого самоврядування, Національної поліції України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, закладів загальної середньої освіти з питань безпеки учнів в освітньому середовищі».

Важливим напрямом підтримки реформи освіти в умовах війни стала гуманітарна допомога громадам-партнерам Проєкту DECIDE Івано-Франківської та Полтавської областей. У межах ініціативи #We Stand with

Ukraine. У лютому-травні колективні центри проживання ВПО у закладах освіти громад-партнерів проєкту отримали першочергову допомогу у вигляді 600 комплектів постільної білизни, матраців, подушок, ковдр, карематів тощо.

У травні-червні розпочалася друга лінія гуманітарної допомоги Швейцарії Україні, що реалізується в межах проєкту – підтримка громад в тилкових регіонах України з організації літніх активностей з фокусом на дітей ВПО у партнерстві з Мінрегіоном та ВАОТГ.

У межах ініціативи DECIDE Summer Clubs «Ми вдома – в Україні» було відібрано 30 громад з 13 областей України, які отримають матеріально-технічну допомогу та допомогу з навчання понад 400 вчителів, задіяних для проведення літніх активностей. Навчання присвячене таким актуальним темам, як активне громадянство, демократія та права дитини, спорт, історія України та рідного краю, етнографія та місцеве самоврядування, психологічна підтримка, арт-терапія, мінна безпека, перша допомога та ін. Передбачається, що до ініціативи будуть залучені понад 7000 дітей, включаючи дітей ВПО.

Незважаючи на воєнний стан, Проєкт продовжує співпрацю із закладами освіти громад-партнерів.

Ініціатива «Громадський бюджет на дитячі мрії», яка була започаткована восени 2021 р. у громадах-партнерах Проєкту DECIDE і була призупинена у лютому 2022 р., наразі відновлена і на сьогодні активно реалізується у 12 громадах-партнерах Івано-Франківської, Одеської та Полтавської областей.

Ініціатива «Громадський бюджет на дитячі мрії» передбачає залучення громади до реалізації на умовах співфінансування проєктів, ініційованих учнями. У межах ініціативи у громадах-партнерах Проєкту DECIDE було запроваджено громадські бюджети (на базі платформи e-Dem), проведено навчання для шкільних команд та залучених представників ОМС. У січні-лютому 2022 р. у громадах підготовлено та подано на голосування понад 100 проєктів. З вересня 2022 р. у громадах планується проведення голосування за подані проєкти, визначення переможців та безпосередня їх реалізація.

Проєкт DECIDE продовжує діяльність щодо розвитку громадянського суспільства через систему освіти.

Так, у 2021-2022 н.р. у 33СО громад-партнерів Проєкту DECIDE відбувалося пілотування КЗВ «Навчаємось жити у громаді» для учнів 8 (9) класів 33СО (далі -КЗВ) (35 годин, варіативна складова). Попри ведення активних бойових дій на території Луганської області, пілотування КЗВ у закладах освіти громад-партнерів Луганської області було успішно завершено у дистанційному форматі.

Пілотування здійснювалось 49 класах 27 33СО громад-партнерів: у 25 8-х класах, та у 24 9-х класах. У 2021-2022 н.р. Навчанням було охоплено понад 1000 учнів/учениць. Пілотування здійснювали 35 учителів, які свого часу пройшли навчання за програмою підвищення кваліфікації з методики викладання КЗВ.

КЗВ «Навчаємось жити у громаді» для учнів 8 (9) класів 33СО є абсолютно новим серед курсів за вибором. Його особливістю є те, що він передбачає мінімум теорії. Цьому є просте пояснення – курс «Навчаємось

жити в громаді» побудований на дидактичних підходах з ОДГ/ОПЛ, а, отже, навчання організоване через участь та взаємодію, реалізацію дослідницьких та соціальних проєктів, комунікацію та співпрацю. Впродовж опанування курсу учні/учениці реалізують проєкти. Їх два – дослідницький (про свою громаду) і соціальний, що дозволить покращити життя класу, школи або громади загалом.

Курс у своєму змісті є надсучасним та тим, що відповідає актуальним запитам громадянського суспільства. Адже він насамперед про те, як навчитися жити у громаді! Учні зможуть усвідомити те, що вони є повноцінними учасниками суспільного життя своєї громади; дослідити свої права людини та громадянина; усвідомити, що брати участь у житті своєї школи, своєї громади та своєї країни – це відповідальна позиція громадянина! Опановуючи КЗВ, учні зрозуміють, чому думка кожного важлива, і те, що разом ми завжди можемо трохи більше, ніж поодиночі!

Що важливо – КЗВ зможуть викладати не лише вчителі історії, громадянської освіти та правознавства, тож він буде цікавим класним керівникам, педагогам організаторам та іншим педагогам.

Навчальна програма КЗВ «Навчаємось жити в громаді» для учнів 8 (9) класів ЗЗСО отримала гриф «Схвалено для використання в освітньому процесі» (лист ІМЗО МОН від 28.07.2022 №22.1/12-Г-254). Тож з 2022-2023 н.р. впровадження КЗВ передбачено в усіх ЗЗСО громад-партнерів проєкту DECIDE. Також заплановане загальнонаціональне впровадження КЗВ через системи обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Посилання на інтернет-ресурси, де розміщено інформацію про результати реалізації Проєкту DECIDE та інші матеріали або документи, розроблені в рамках Проєкту DECIDE

Сайт Проєкту DECIDE: <https://decide.in.ua/>

Facebook сторінка Проєкту DECIDE: <https://www.facebook.com/decideUA>

Національна кампанія «Освіта у нових громадах від А до Я»: <https://novihromady.decide.in.ua/>

Ресурс для управлінців освітою: «Освіта. Коментують експерти (блоги)»: https://decide.in.ua/osvita_comentari_ekspertiv/

Щомісячний відео дайджест «Освітній маркер»: <https://www.facebook.com/103201091293829/videos/371613833986741>

Урядовий інформаційний портал реформи харчування «Знаймо»: <https://znaimo.gov.ua/>

Соціальна реклама реформи шкільного харчування за участі О.Зеленська <https://www.youtube.com/watch?v=mpA27YRHA4w&t=21s>

Курси щодо змішаної та дистанційної форм навчання: <https://cutt.ly/lhSSgpw>

Всеукраїнська школа онлайн: <https://lms.e-school.net.ua/about>
КЗВ «Навчаємось жити у громаді» для учнів 8 (9) класів ЗЗСО

https://decide.in.ua/wp-content/uploads/2022/08/29_07_22-kurs-navchayemos-zhyty-v-gromadi_imzo.pdf?fbclid=IwAR0FU0rJQT8HJ-B3qJUIN56eTxpWM-efx7WryUr0gHxsnxFDP1xav6PJcK0

Чат-бот [EducationUaBot](#)”

Сайту про систему освіти в Україні для міжнародної освітянської спільноти emergency.mon.gov.ua

Сайт [Національного мультипредметного тесту \(НМТ\)](#)

Ініціатива [DECIDE Summer Clubs «Ми вдома - в Україні»](#)

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ У СИСТЕМІ ОСВІТИ

Забезпечення та впровадження загальнонаціональних ініціатив першої леді Олени Зеленської стосовно Національної програми з охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки.

Навчання практичних психологів закладів освіти, проведення вебінарів для фахівців щодо роботи з учасниками освітнього процесу, які мають психологічну травму.

Проведення навчання й вебінарів, інформування педагогічних працівників щодо ознак психологічного травмування дітей різного віку. Навчання педагогічних працівників роботи з дітьми, що отримали психологічну травму.

Формування ефективної системи підтримки педагогічних працівників і практичних психологів під час роботи в стресових умовах та з дітьми, які отримали психологічну травму. Інформування керівників закладів освіти про заходи із забезпечення психологічної підтримки педагогічних працівників і працівників психологічної служби, інших учасників освітнього процесу.

Розроблення і підтримка електронних ресурсів, створення методичних матеріалів для батьків із метою залучення їх до психологічної підтримки власних дітей. Адаптація локалізованих в Україні світових програм для роботи з дітьми, що мають психологічну травму.

Запровадження багаторівневої системи надання психологічної підтримки та налагодження механізмів перенаправлення у сферу охорони здоров'я для надання фахової допомоги.

Сприяння забезпеченню ставками практичного психолога та соціального педагога закладів освіти відповідно до нормативної потреби;

Сприяння введенню ставок посади практичного психолога, соціального педагога у кожний навчальний заклад не залежно від нормативів учасників освітнього процесу.

ВИСНОВКИ

У рамках ініціативи першої леді МОН реалізує проекти щодо формування спроможності педагогічних працівників і батьків надавати першу психологічну підтримку дітям під час здобуття освіти для досягнення найкращих результатів навчання, наприклад розроблено курс підвищення кваліфікації для освітян «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій».

Пріоритетом діяльності закладів освіти є забезпечення психологічної стійкості учасників освітнього процесу, які постраждали від російської збройної агресії. Як наслідок, перед психологічною службою у системі освіти постав ряд нових викликів, пов'язаних із великою чисельністю учасників освітнього процесу, що мають психологічні травми через військові дії.

Згідно з отриманими даними, у 2021/2022 н. р. загалом до працівників психологічної служби надійшло 2 829 475 звернень, із них: 35 % звернень батьків здобувачів освіти, 30,4 % звернень педагогічних працівників, 27,7 % звернень здобувачів освіти та 6,9 % звернень інших зацікавлених осіб.

Із початком агресії російської федерації проти України додалося багато звернень щодо психологічної підтримки дітей в умовах війни, надання психологічної допомоги, у т. ч. екстреної, подолання стресу, переживання втрати, горя, печалі та страждання, психотерапевтичної роботи з дітьми, які втратили батьків, домівку, здоров'я й зазнали ушкоджень, пережили бомбардування, стали біженцями, ВПО. Якщо в попередні роки найбільше звернень надходило з приводу булінгу (цькування), домашнього насильства тощо, то в умовах воєнного стану переважають звернення щодо надання психосоціальної та соціально-педагогічної допомоги дітям і сім'ям із числа ВПО. За 2021/2022 н. р. надійшло 221 664 таких звернення, з них: 44 % звернень дітей, 37 % звернень батьків або законних представників, 8,2 % звернень інших членів родини, 6,7 % звернень педагогічних працівників, 4,1 % звернень маломобільних груп населення (йдеться про людей з інвалідністю, осіб похилого віку).

Станом на червень 2022 р. проведено 30 вебінарів для фахівців психологічної служби у системі освіти України; 22 супервізійні кейсові зустрічі для працівників психологічної служби щодо розбору складних випадків, що зустрічаються в роботі з учасниками освітнього процесу; 19 нарад для керівників психологічної служби у системі освіти щодо організації діяльності фахівців служби стосовно надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу під час військових дій.

МОН разом із Фондом Lumos протягом травня-липня 2022 р. проведено три чотириденних тренінги з підготовки тренерів, які й надалі викладатимуть тему «Надання психологічної допомоги дітям, які зазнали психотравмуючих дій» педагогічним працівникам закладів освіти на курсах підвищення кваліфікації в закладах післядипломної педагогічної освіти. Станом на 1 серпня навчання пройшли 77 представників закладів післядипломної педагогічної освіти.

Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» у співпраці з громадською організацією «Ла Страда-Україна» провели навчання тренерської та медіаторської мереж. Підготовлено 36 сертифікованих тренерів-психологів, з числа освітян, які працюють у закладах освіти та громаді, та є членами Національної тренерської та медіаторської мереж ГО «Ла Страда-Україна».

МОН проводить активну роботу з реалізації проєктів і програм, спрямованих на психологічну підтримку всіх учасників освітнього процесу, інформування щодо психологічної травми.

Посилання на ресурси

Курс підвищення кваліфікації для освітян «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій»	www.hryoutest.in.ua	
Навчання. Модулі програми всеукраїнського проєкту з профорієнтації та побудови кар'єри «Обери професію своєї мрії»	http://hryoutest.in.ua/courses/diznaysya-pro-trendi	
Матеріали вебінару «Протидія торгівлі людьми в Україні в період війни»	https://youtu.be/B6itRjG558o	
Матеріали вебінару «Психолог – світлячок. Ліричні теревені»	https://youtu.be/Xg48_Wv0DVY	
Матеріали вебінару «Ресурсні стани. Відновлення психолога	https://youtu.be/8f_gSC6qqk	

після роботи з клієнтами, які проживають кризи, втрату та горе»		
Матеріали вебінару «Казкотерапія в роботі психолога»	https://youtu.be/PikGps6oGqU	
Матеріали вебінару «Запобігання та протидія проявам домашнього насильства: діяльність закладів освіти. Системний підхід»	https://youtu.be/wb0_h4FUdB8	
Матеріали вебінару «Сила і руйнівна дія страхів. Частина II»	https://youtu.be/aX9UPFgtcvw	
Матеріали вебінару «Вплив психологічної травми на тіло людини»	http://youtu.be/npITLw4s20Y	
Матеріали вебінару «Сила і руйнівна дія страхів»	https://youtu.be/ZXYqZIT0VVU	
Матеріали вебінару «Сексуальне насильство як воєнний злочин.	https://youtu.be/_Flb_MuiMbU	

Психологічний аспект надання допомоги постраждалим»		
Матеріали вебінару «Мандала в роботі психолога»	https://youtu.be/WPhboj67AI4	
Матеріали вебінару «Конфлікти у школі, які виникають між вчителями і учнями. Впровадження відновного підходу в освітній процес»	https://youtu.be/-p7JHp1DsIc	
Матеріали вебінару «Дозволь собі бути щасливим»	https://youtu.be/F0vuS2vnf28	
Матеріали вебінару «Протидія та реагування на випадки насильства над дітьми в умовах дистанційного навчання в період війни»	https://youtu.be/bgZP2qUllKs	
Матеріали вебінару «Стрес. Травма. Діти: перші кроки допомоги»	https://youtu.be/GRkfNqvToxM	

Матеріали вебінару «Психосомати ка у дітей та дорослих»	https://youtu.be/1AW_wFjF4uQ	
Матеріали вебінару «Експрес- техніки зняття психоемоційно го напруження»	https://youtu.be/Gx_J86bTajo	
Матеріали вебінару «Поняття психології травми»	https://youtu.be/IuQyszcequQ	
Матеріали вебінару «Надання психосоціальної підтримки учасникам освітнього процесу в період військових подій. Практичний досвід Луганської області»	https://youtu.be/0_Cpl3QrgYI	
Матеріали вебінару «Психосомати чні розлади та емоції нашого тіла у дні війни: як допомогти дитині. Арт- техніки та вправи»	https://youtu.be/hu4lW90C7zQ	

Матеріали вебінару «Тіло та емоції як інструменти допомоги в роботі фахівців психологічної служби у системі освіти України»	https://youtu.be/c4GWujlaC0Q	
Матеріали вебінару «Як надавати психологічну допомогу і залишатися в ресурсі»	https://youtu.be/n2cMi1nxaQQ	
Матеріали вебінару «Арт-методики в кризових інтервенціях з дітьми»	https://youtu.be/-232e6-GYBs	
Матеріали вебінару «Практичні вправи та техніки для дітей при психотравмую чій події»	https://youtu.be/geMAvkBR2K8	
Матеріали вебінару «Резилієнс і травма. Практика організації роботи в закладі освіти з дитиною, яка пережила травмуючу подію»	https://youtu.be/wEP1j8xNFkw	

Матеріали вебінару «Базові основи формування резилієнс (життестійкост і) у дітей»	https://youtu.be/Js8DXaEbNwY	
Матеріали вебінару «Кризове консультуванн я для фахівців психологічної служби освіти в Україні. Частина 2»	https://youtu.be/UYHUK_FFba0	
Матеріали вебінару «Кризове консультуванн я для фахівців психологічної служби освіти в Україні»	https://youtu.be/N2H9Ly7aOnE	
Матеріали вебінару «Як говорити з дитиною про війну. Техніки психологічної допомоги дитині»	https://youtu.be/l_a1NBhztOs	
Матеріали вебінару «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій»	https://youtu.be/mj0iRXkjGR8	
Програми, підручники та навчально- методичні посібники, рекомендовані мон україни	https://docs.google.com/spreadsheets/d/1dduk4WZMoMiIMrRgJuJLdikGjTYoYU5a/edit#gid=1309056704	

для використання в навчально-виховному процесі закладів освіти		
Матеріали семінару проєкту «Підтримай дитину» «Психологічна травма: основні відомості та першочергові кроки»	Міністерство освіти і науки України - Семінар «Психологічна травма: основні відомості та першочергові кроки» для психологів інклюзивно-ресурсних центрів Facebook	
Матеріали семінару «Психологічна травма в дітей шкільного віку: причини, ознаки, наслідки»	https://www.facebook.com/UAMON/videos/549314236943351/	
Телеграм-канал «Підтримай дитину»	https://t.me/pidtrumaidutuny	
Анімаційний ролик «Як говорити з дитиною про війну. 7 порад від психологів»	«Як говорити з дитиною про війну» – 7 порад від психологів За підтримки МОН педагоги та дитячі психологи створили телеграм-канал «Підтримай дитину» https://t.me/pidtrumaidutuny, в якому розміщують матеріали для... Ву Міністерство освіти і науки України Facebook	
Проєкт психологічної підтримки «ПОРУЧ»	https://mon.gov.ua/ua/news/v-ukrayini-startuvav-proyekt-psihologichnoyi-pidtrimki-poruch	

Матеріали щодо психологічної підтримки дорослих	https://mon.gov.ua/ua/news/yak-vinikaye-ta-vplivaye-zlist-na-stan-lyudini-pid-chas-vijni	
Матеріали для використання в роботі під час воєнних дій	https://imzo.gov.ua/psychologichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/materialy-dlia-vykorystannia-v-roboti-pid-chas-voienynykh-diy/	
Найефективніші практики психолого-педагогічного супроводу та підтримки учасників освітнього процесу в умовах воєнних дій	http://surl.li/bytpj	
Методичні рекомендації «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій»	https://drive.google.com/file/d/16esXuCScmCqB5kXLugnkKm-E6SaKg1u0/view	
Ігрові онлайн-взаємодії для дошкільнят	https://drive.google.com/drive/folders/1liuZNXidE3GA9Ov80qyh oyN-ngzaMPdD?usp=sharing	
Каталог з активностями «Відновлюємося через гру»	https://drive.google.com/file/d/12Vum2vUY2ubL2L_OkLzhwJYUjd8Bkd8p/view?usp=sharing	
Каталог ігрових активностей «P.O.W.E.R»	https://drive.google.com/file/d/1NOyZnbNrkr7sO57JP0WChSLn KO7VIZ7H/view	

Онлайн-курс «Як справлятися зі змінами у житті: соціально- емоційне навчання через гру»	https://www.futurelearn.com/courses/coping-with-changes-ukrainian/1	
Онлайн-курс «Соціальне навчання та взаємодія в закладі освіти: навчання через гру для успішного майбутнього»	https://www.futurelearn.com/courses/social-learning-collaboration-in-school-ukrainian	
Добірка ранкових онлайн- зустрічей (1-4 класи)	https://drive.google.com/drive/folders/1tCthl-Dl7cqYebAmWLTrH-mA0AK0gr8f?usp=sharing	
Біла книга «Діяльнісний підхід у школі»	https://drive.google.com/file/d/1XysWzdkQ1cA5L5LW0xMJ4Lof9Ay6RN4L/view?usp=sharing	
Вебсайт Корпусу миру	https://www.peacecorps.gov/ukraine/uk/	
Ресурси Корпусу миру	https://drive.google.com/drive/folders/14OFGnyMhHGdc2Vb2wjRUKkIIBi2S1yhc?usp=sharing	
Корпус миру на Фейсбук	https://www.facebook.com/PeaceCorpsUkraine	

Ресурси Британської Ради в Україні Курс «Викладання та навчання у важкі часи»	https://www.britishcouncil.org.ua/en/teaching-and-learning-in-difficult-time	
Сайт Проєкту DECIDE	https://decide.in.ua/	
Facebook сторінка Проєкту DECIDE	https://www.facebook.com/decideUA	
Національна кампанія «Освіта у нових громадах від А до Я»	https://novihromady.decide.in.ua/	
Ресурс для управлінців освітою: «Освіта. Коментують експерти (блоги)»	https://decide.in.ua/osvita_comentari_eks_pertiv/	
Щомісячний відео дайджест «Освітній маркер»	https://www.facebook.com/103201091293829/videos/371613833986741	
Урядовий інформаційний портал реформи харчування «Знаймо»	https://znaimo.gov.ua/	

Соціальна реклама реформи шкільного харчування за участі О.Зеленська	https://www.youtube.com/watch?v=mpA27YRHA4w&t=21s	
Курси щодо змішаної та дистанційної форм навчання	https://cutt.ly/lhSSgpw	
Всеукраїнська школа онлайн	https://lms.e-school.net.ua/about	
КЗВ «Навчаємось жити у громаді» для учнів 8 (9) класів ЗЗСО	https://decide.in.ua/wp-content/uploads/2022/08/29_07_22-kurs-navchayemos-zhyty-v-gromadi_imzo.pdf?fbclid=IwAR0FU0rJQT8HJ-B3qJUiN56eTxpWM-efx7WryUr0gHxsnxFDP1xav6PJcK0	
Освітній чат бот Telegram	Telegram: Contact @EducationUaBot	
Сайту про систему освіти в Україні для міжнародної освітянської спільноти	emergency.mon.gov.ua	
Сайт <u>Національного мультипредметного тесту (НМТ)</u>	Вступ-2022: створено онлайн-платформу для проведення освітніх оцінювань Міністерство освіти і науки України (mon.gov.ua)	